45ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1906 Կ. ՊՈԼԻՍ — ՇԱԲԱԹ 1 — 14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1907 — 1 ԷՅԼՈՒԼ 1325 – 6 ՇԱՊԱՆ 1323

Journal Armenien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوهانس قیصر
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Կիրքին Զոհերը

Այս վերնագրին տակ գրչի առնուած վէպ մը կամ թատերգութիւն մը անօրինակ ընդունելութեան պիտի արժանանար՝ քանի որ ամէն մարդ իր կեանքին պատկերին քիչ կամ շատ մաս մը ցոլացած պիտի տեսնէր հոն։ Աչքի առջեւ բերէք կիրքի եղած մարդ մը, ալ անոր վրայ կրնա՞ք նշմարել իր սովորական բարեմասնութիւններէն ու արժանիքներէն պզտիկ նմոյշ մը. բոլորովին փոխուած է խեղճը ու ինքզինքը կորսնցուցած, ինչպէս կ'ըսեն ժողովրդական բացատրութեամբ։ Կիրքի եղած մարդուն հոգեկան պատկերը բացայայտօրէն կը կարդացուի արդէն անոր ֆիզիքականին վրայ. դէմքը գունատած, դեղնած կամ կարմրած, մազերը ցցուած, աչքերը կրակ ու բոց կտրած՝ չկրնար վայրկեան մը հանգիստ ընել նստած տեղը. Ներքին խռովքը փոթորկացած ծովու մը նման շարունակ կը յուզի, կ'ալեկոծի, կը լեռնանայ՝ անվերջ դողի մը ենթարկելով ամբողջ մարմինը, աչքերը չեն տեսներ կարծես պահ մը՝ ու ականջներն ալ չեն լսեր. ամբողջ զգայարանքները առժամաբար կը կորսնցնեն իրենց կարողութիւնը և ուղեղը որ պիտի վարէր դատողութիւնը՝ կը դադրի, կը ամփի, սրտին արագ արագ բաբախումներուն հետեւանքով։ Եւ հոգեկան այս վայրկեանին է որ կիրքի եղած մարդը՝ բոլորովին իր գիտակցութիւնը կորսնցուցած՝ կը փրփրի, կը գռգռուի, կը կատղի, կը հայհոյէ, կը հարուածէ, կը ջախջախէ և նոյն իսկ կ'սպաննէ։ Իրաւ է որ գրգռումի նոպային՝ անմիջական կերպով կը յաջորդէ զղջը և մարդ հարիւր անգամ կ'ողբայ իր կիրքին անձնատուր ըլլալուն, սակայն թափուած ամանը չլնար այլեւս ու կիրքին բացած վէրքն ալ շատ քիչ անգամ կը դարմանուի։

Օրէնսդէտները որ խորը թափանցած են մարդկային զգացումներուն, զթութի, արդահատանքի բաժին մը դրած են իրենց օրէնքներուն մէջ ինքնապաշտ կիրքի եղած մարդոց, զանոնք անպատասխանատու նկատելով իրենց խօսքերուն ու արարքներուն։ Որչափ խնկելի է այս օրէնքը ու որչափ արդար. ո՛վ, ո՛ր բարեկիրթ մարդը պիտի ուզէր իր դատողութեանը հակառակ գործել, անպատշաճ բառեր արտասանել, ընտանիքին երջանկութիւնը վրդովել, անոր ասոր հետ կռիւ ընել և մինչեւ ոճրագործութեան մղուիլ, եթէ կիրքը՝ անողորմ կիրքը չկուրցնէր հոգիին աչքը ու ամէնէն անյուսալի չարիքները գործելու չդրդէր զայն։

Ծաճկերէն առածը լաւագոյն սահմանը տուած է կիրքին, էօֆքէ իլէ գալգան՝ զիեան իլէ օթուրուր, կիրքով ոտքի ելլողը վնասով տեղը կը նստի։ Մեթէ ո՞վ կիրքին անձնատուր եղած ու անպատճառ վնաս մը չէ տեսած անկէ։ Ու կամ հակառակէն տրամաբանելով, ո՛վ կիրքին անձնատուր եղած ու անկէ օգտուած է։ Անուրանալի է որ կիրքը ինքնին չըլլար. մարդկային կազմուածքն ու խառնուածքը մեծ դեր ունին անոր մէջ և մարդ միշտ չուզելով է որ կիրքի կ'ելլայ, և սակայն բուն իսկ հոգիի մեծութիւնը, սրտի ազնուութիւնը կիրքերը զսպել գիտնալուն մէջն է։ Եթէ բարեկիրթ մարդն ալ անտաշ անոպայ մարդուն պէս իր բնական կիրքերուն անձնատուր ըլլայ, ո՞ւր կը մնայ ուրեմն դաստիարակութեան ազդեցութիւնն ու բարքերու բարւոքումը։

Հարիւրաւոր մարդիկ աւելի՛ երջանիկ, աւելի՛ առողջ, աւելի՛ զուարթ և աւելի՛ բարեկեցիկ պիտի ըլլային, եթէ կարողանային քիչ մը սանձել ու սանձ դնել իրենց կիրքերուն։ Դիւրագրգիռ մարդոց համար երջանկութիւն, ընկերականութիւն, հաճոյք չկայ աշխարհիս մէջ, որովհետեւ ամենաթեթեւ անհաճոյութենէ մը, պարզ կատակէ մը և կամ ենթադրական թշնամանքէ մը խոյոյն կիրքի կ'ելլեն ու կը դառնացնեն թէ՛ իրենց և թէ զիրենք շրջապատողներու քաղցր կեանքը։ Ամէնէն աւելի առողջութիւնն է որ կը տուժէ կիրքին երեսէն, յուզումը, բարկութիւնը կը խանգարեն սրտի բաբախումն ու ստամոքսին մարսողութիւնը, և այս երկու կենսական գործարաններուն վնասուելէն ետք ա՛լ կեանք մ՛ սպասէք։ Զէ՞ք հանդիպած այնպիսիներու որոնք սաստկապէս կիրքի ելլալու հետեւանքով յանկարծամահ եղած ըլլան։

Ինչո՞ւ համար կիրքի կ'ելլենք շատ անգամ. փնտռեցէք և պիտի տեսնէք որ յաճախ բոլորովին աննշան պատճառ մը կամ թիւրիմացութիւն մըն է մեզի անկումի մղողը։ Մարդիկ կան որ մանրամաբար քանի մը բաւքի խաղալ կ'առաջարկեն իրարու. չէնչող, զուարթ ու հաճելի տրամադրութեան մը տակ կը նստին դէմ դէմի. խաղին շարունակութեան մէջ մէկը թեթեւ կատակ մը կ'ընէ միւսին, երկրորդը որ խաղը կը կորսնցնէր ու ջղագրգիռ վիճակի մը մատնուած էր, կիրքի կ'ելլէ ու անպատշաճ բառով մը կը փոխարինէ խաղակիցին կատակը. փոխադարձաբար հարցպատասխանի, և ահա կիրքերը կը բորբոքին, երկու մտերիմները իրարու սխրքիմ դարձնելու աստիճան սաստկութեամբ։

Ընտանեկան կեանքին մէջ մանաւանդ պատուհաս մըն է կիրքը. եթէ ամուսիններէն մէկը կրքոտ է, ա՛լ աշխարհ մութ եղած է միւսին գլխուն. ամէն օր կռիւ, պոռչտուք, հայհոյանք տան մէջ, աղին, անլին, կծուն, թթուն բացարձակապէս կիրքի կը հանեն դիւրագրգիռ հերոսը, որ առանց նկատի առնելու խօսքերուն արժէքը, կուտայ բերնին աւելցածը, մինչեւ որ մահուան մը երեւոյթը առ այս ընտանեկան խաղաղ յարկին. եթէ կռիւով միայն յագենար կիրքը, մինչեւ մէկ աստիճան կուլայ կ'ըլլար դժբախտութիւնը. ընդհակառակը յաճախ ծեծն ալ կը յաջորդէ կռիւին և մեր կիրքի եղած կատաղին ձեռքն անցածը կոտրելէ ջախջախելէ ետք ծեծի կը վազէ կնկանն ու զաւակներուն ալ վրայ, առանց խնայելու անոնց առողջութեան ու արժանապատուութեան։ Կիրքին ալեկոծը սակայն այն ատեն լիապէս կը պարզուի, երբ երկու ամուսիններն ալ կրքոտ են ու իրենց զաւակներուն ալ փոխանցուած է դիւրագրգռութիւնը. դժոխքը հարիւր անգամ նախապատիւ է այսանկ տունէ մը, ուր կռիւն ու կոխը իրարու կը յաջորդեն ամէն օր և ո՛չ դրացիներու ծաղրը, ոչ ալ ազգականներու սպառնալիքը կրնան խաղաղեցնել զիրենք։

Գործի վրայ զօրեղապէս կազդէ կիրքը. մտէք վաճառատունէ մը ներս, ուր պատրօնը ո. և. պատճառով կիրքի եղած է և կամ տանը կնոջը հետ մաղձոտութեամբ խաղալէ ետք գործին եկած ու չէ թօթափած դեռ բարկութեան ժահրը. երեսը ծուռ, չրթունքները կախ, յօնքերը պռստած, մարդ կ'ուզէ դէմը բաքսելու համար. պաշտօնեաները ծակէ ծակ մտած են վաճառականին բարկութեան ու զայրոյթին նշաւակ չդառնալու կանխահոգութեամբ. առանկ տեղէ մը կրնա՞ք առեւտուր ընել, երբ անդին զուարթերես ու հաճոյակատար մրցակիցներ յաճախորդին կը սպասեն քաղցր բառերով անոր գալուստը ողջունելու և իրենց ամբողջ յօժարակամութիւնը անոր տրամադրելի ընելու համար։

Ընկերական հաւաքոյթի մը մէջ ակնարկութիւն եղած էր թուական կոկիկ հարուստի մը համար թէ լաւագոյն տուն մը անգամ չունի բնակելու։ Այս պարզ խօսքէն կրակ ու բոց կտրեցաւ ակնարկուած անձը և հետեւեալ օրը ձեռնարկեց հոյակապ տուն մը շինութեան՝ որուն բնաւ պէտք չունէր։ Ճարտարապետ, որմնադիր, շինուածանիւթերու վաճառական պաշարեցին մարդը որ կիրքը գոհացնելու համար անոնց ամէնուն ալ թելադրութիւններուն անձնատուր եղաւ ու ապացուցանելու տենչով թէ ինք դեռ շատ տուներ կառուցանելու չափ դրամ ունի, ամբողջ դրամագլուխը յատկացուց տան, մինչդեռ միւս կողմէ դրամի չգոյութեան երեսէն առեւտրական գործը կաղաց և տան աւարտելէն հազիւ մէկ տարի ետք սնանկութիւնը վրայ հասաւ։ Ահաւասիկ տեսա՞ք ինչպէս գոհացում կը տանէ կիրքը։

Բայց ինչո՞ւ հեռուները երթանք, մենք իսկ ալ նոյն մօտը մեր անձին վրայ քիչ կամ շատ չափով չե՞նք տեսներ կիրքին գործած մեծամեծ աղէտները։ Չե՞ն ներկայանար այնպիսի առիթներ ուր եթէ կիրքին յաղթել գիտնայինք բնաւ առիթ պիտի չունենայինք զղջալու։ Զկարծուի թէ սակայն կիրքը անյաղթելի է և մարդ միշտ պատասխանատու չէ իր ըրածին. այո՛ թէեւ կիրքը բուռն է, սակայն ան ալ իր դեղթափը ունի. աչքի առջեւ բերէք անկիրթ անտաշ կոպիտ մը ահագնագղորդ զայրոյթը ու բարեկիրթ անձնաւորութեան մը բարկութիւնը. երկուքն ալ մէկ չափի վրա՞յ են միթէ. անկիրթը անզուսպ գազանի մը նման կը հայհոյէ, կը ջախջախէ, կը հարուածէ, մինչդեռ բարեկիրթը գերմարդկային ճիգեր կը թափէ կիրքը զսպելու և բարկութեան նոպային մէջ իսկ կը ջանայ որ անպատշաճ բառ մը չփախցնէ բերնէն։ Ուրիշ ա՛լ աւելի զօրաւոր ապացոյց մը կայ որ կը ցուցնէ թէ կիրքերը անպարտելի չեն. աշխարհի ամէնէն դիւրագրգիռ, ամէնէն կրքոտ մարդը հանեցէք մէկու մը առջեւ որ անկէ հարիւրապատիկ աւելի զօրաւոր է և մէկ հարուածով կրնայ տապալել զինքը. միթէ հոն պիտի տեսնէ՞ք դերագրգռին կիրքէն ու զայրոյթէն. իսկոյն պիտի թօթափէ ան իր դառնութիւնն ու գառնուկի մը նման հլու, հեզ պիտի դառնայ վախէն ազդեցութենէն։

Արդ՝ ասոնք կ'ապացուցանեն թէ կիրքին տիրապետութիւնը բացարձակ չէ, և մարդ պարագաներու բերմամբ կրնայ թօթափել կիրքը. հետեւաբար անոնք որ կիրքի կ'ելլեն, անմիջապէս թող ենթադրեն թէ այնպիսի մէկու մը առջեւ կը գտնուին որ մէկ հարուածով կրնայ ջախջախել զիրենք ու կամ թող մտաբերեն թէ իրենց կիրքին զոհ պիտի երթան իրենք ալ։ Կրնան վստահ ըլլալ թէ քանի մը վայրկեան ետք կիրքը կը հանդարտի և անոր տեղը կը գրաւէ հանդարտութիւնը, որ գերագոյն բարիքն է մարդուս։

— Ա՛խ, բսեր է, օրինակելի անձ մը ծառային, եթէ կիրքի եղած չըլլայի, պիտի յանդիմանէի քեզ։

Սրտի, հոգիի ի՜նչ մեծութիւն. ի՜նչ նախանձելի անձնիշխանութիւն. որովհետեւ մարդը եթէ կիրքի տպաւորութեամբ ծառան յանդիմանէր, գուցէ անպատշաճ բան մը արտասանէր ու բան մը կորսնցնէր իր մեծութենէն։

Ամէն ունակութիւններու պէս՝ կիրքին իշխել ու անոր անձնատուր ըլլալն ալ դաստիարակութեան խնդիր է. տըգէտ մայրեր յաճախորդի անձաա ուրախութեամբ կը դիտեն իրենց փոքրիկներուն կիրքի ելլալը, անոնց զայրոյթէն ու գրգիռէն հաճոյք կ'զգան և արդարացնելու համար անմիտ զաւակներուն այս մոլութիւնը,

—Սիրա՜ն խելքը է, կ'ըսեն, անգամ մը խելք եղայ նէ ձեռքը անցածը կը կոտրէ։

Եւ տղան որ կը լսէ մօրը այս քաջալերական մըղացումը, ես խելքը եմ եղեր կ'ըսէ ու մինչեւ կեանքին վերջը կը շարունակէ անձնատուր ըլլալ կիրքին, մինչեւ որ անոր ծանր մէկ հարուածին ենթարկուի ու վերջնականապէս չկրնայ շըտկել քամակը։

Հետեւաբար եթէ չենք ուզեր կիրքի զոհեր տեսնել ու անոնց թշուառութեան վրայ արդահատել, պէտք է պզտիկուց կրթենք մեր զաւակները ու սորվեցնենք անոնց որ չափ դնել գիտնան իրենց կիրքերուն։

Օրը Օրին

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏՔ ՄԸ

Բարեկամ ուսուցիչ մը որ մասնաւոր վարժարան մը բացած է, այս օրերս ինծի ղրկած էր իր վարած հաստատութեան կրթական ծրագիրը, ինչպէս նաեւ կարգ մը ուրիշ գրքոյկներ ու դպրոցական յայտարարութիւններ՝ մէկը միւսէն խոստմնալից։

Եթէ սովորական ուսուցիչ մը ըլլար՝ թերեւս բնաւ կարեւորութիւն չտայի, բայց բարեկամս շատ պատճառներ ունի ինքզինքը սովորական ուսուցիչներէն վեր դասելու։

Ինչ կրնայ ըլլալ սովորական ուսուցիչ մը.—Նոյն իսկ Ուսումի. Խորհրդոյ վերջին նստին մէջ պարզուած բոժոժաւոր ծրագրին գործադրութեամբ՝ շատ շատ «ուսուցչապետ» պիտի դառնայ, անանկ չէ՞։ Բայց բարեկամս ուրիշ բան է. ահաւասիկ իր տիտղոսները՝ որոնց ստուարագոյն մասը՝ գնահատելի համեստութեամբ մը արձանագրած է վերոյիշեալ Կազմական Կանոնագրին սկիզբը, իր վսեմ ճակատն ու խոհուն աչքերը յաւերժացնող լուսանկարի մը առընթեր.—«1882ին վկայեալ Երիզայի ազգ. վարժարանէն, 1884ին վկայեալ Կ. Պոլսոյ Կեդր. վարժարանէն, 1886ին վկայեալ Առեւտրական վարժարանէն, վկայեալ Կրթական Խորհուրդէն, վկայեալ Ուսումն. Խորհուրդէն, պատուեալ 1893ին, պատկեալ մանագէտ 1897ին՝ Ազգ. Կեդրոնական Պատկ. Վարչութեան Պատկ. Ուսումն. Խորհուրդէն, պատուեալ 1898ին, պատուեալ 1891ին, հիմնադիր-ուսուցիչ կիրակնօրեայ դասարանի, հիմնադիր-Տնօրէն առեւտրական վարժարանի, հիմնադիր-Տնօրէն լեզուագիտական վարժարանի, հեղինակ կրթական ծրագրին առեւտրական և լեզուագիտական վարժարանաց (գիշերօթիկ և ցերեկեայ) որք ի Բանկալթի՝ Բերա՝ Կ. Պոլսոյ, հեղինակ Կազմական Կանոնագրի առեւտրական և լեզուագիտական վարժարանաց (գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ) որք ի Բանկալթի՝ Բերա՝ Կ. Պոլսոյ, յօրինիչ բաղում կրթական յայտարարութեանց, Թատերագիր, յօդուածագիր և հրապարակագիր, ուխտակից ազգ. Թերթից, լրագրաց եւ հանդիսից, հրաժարեալ հաշուականառեղծուածագիր Նախկին Ծաղիկ կանանց պատկերազարդ շաբաթաթերթին, Տօգթօր Թուրամունեան, Մագիստրոս ստամարակալութեան, Բանախօսաց կրկնատամարի և յարակից Գիտութեանց, ուսուցիչ՝ մանկավարժ, վարժապետ, մասնագէտ և ուսուցչապետ՝ ըստ Նորագոյն Կազմական Կանոնագրին՝ որ գալոց է, և... հեղինակ «Բագրատունի» գիրքին»։

Կը տեսնէք որ բարեկամս պզտիկ մարդ չէ։ Եւ իր նշանակութիւնը անչուշտ ա՛լ աւելի պիտի մեծնայ ձեր աչքին՝ եթէ յայտնեմ նաեւ թէ նոյն ինքն Յակոբ էֆ. Բագրատունին է։

Այս պատճառաւ մանաւանդ ուշադրութեամբ աչքէ անցուցի իր վարժարանին կրթական ծրագիրը՝ որուն նկատմամբ սիրով պիտի ուզէի քանի մը խօսք ընել այստեղ՝ եթէ երբեք

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(85)(

ՓՈԹՈՐԿԱԼԻՑ ԿԵԱՆՔ ՄԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ը.

ՎԱՅԵԼՔԻՆ ԵՏՔ ՅԱՓՐԱՅՈՒՄ

Մարվէյօլի պառաւ մարքիզուհին չկրնալով մաքէն անցընել որ, այսչափ տարինաքարչ արարքներով անպատուած Պենսէրատի մարքիզուհիին հետ ամուսնացող մը կրնայ գտնուիլ, Տը Մուլիէար այս ենթադրութիւնը ջրելու մըտքով,

—Բայց անկարելի ենթադրութեան մը վրայ կը խօսիք, բսաւ, անոր հետ ամուսնանալ յօժարելու չափ անմիտ մէկը չեմ կարծեր որ գտնուի, վա՛յ եկած է հեռը կարդալու փորձողին գլխուն, անպատճառ վիճակակից պիտի ըլլայ Պենսէրատի թշուառ մարքիզին։

—Կը մոռնաք սակայն որ Պենսէրատի մարքիզուհին չափազանց հարուստ է և հարստութեան համար ամէն զոհողութիւն յանձն առնողները ստուարաթիւ են Բարիզի մէջ։

—Ան ուրանն, մէյ ... անոնցմէ արտասանեցէք այդ յիմարներուն, բայց նախապէս ժօրժի արիւնը ծծող այդ կինը ժօրժէ բաժնեցէք ու ետքը ամուսին մը գտէք անոր։ Ինչ որ է սակայն, եթէ ժօրժ կնկանը հետ հաշտուի ու գաւառական քաղաք մը քաշուելով հանգիստ կեանք վարեն, ան ատեն ես ալ ժառանգութենէս չեմ զրկեր ժօրժը։

—Կ'աղաչեմ, լռեցէ՛ք, տիկին մարքիզուհի, եթէ ժօրժ ձեր այս խօսքերը լսէ, անպատճառ կը փոխէ ընթացքը։

—Ես այդ կարծիքէն չեմ, և սակայն կրնա՛ք ըսել ժօրժի թէ կտակագիրս պատրաստած չեմ դեռ։

Տը Մուլիէա կոմսուհիին նկատմամբ պահանջած տեղեկութիւնները քաղելէ ետք երբ կը մեկնէր, պառաւ մարքիզուհին զայն կեցնելով,

—Ես ժօրժի երեսը տեսած չունիմ, բսաւ, իմ կողմէս ըսէ իրեն որ ջերմապէս բարեմաղթող եմ դրամախաղի մէջ մեծ վնաս մը ընելուն, այս անգամ ուրիշ կոմսուհի մըն ալ չկայ որ այդ վընասը հատուցանէ և կը յուսամ որ անօթութիւնը խելքը գլուխը կը բերէ։

—Իրաւունք ունիք, Պենսէրատի մարքիզուհին անանկ գրպանը ծակ սիրահարներու երես տալու տեսակէն չէ, ժօրժի անօթութիւնը հասկնալուն պէս դուռը երեսին կը գոցէ։

—Բայց ո՞րչափ ալ մօտէն ուսումնասիրած էք այդ անառակուհին։

—Զէ՞ք յիշեր որ ժօրժ ամենամտերիմ բարեկամս է։

Տը Մուլիէա պառաւ մարքիզուհիին չոր ձեռքը պագնելով մեկնեցաւ ու սկսաւ մտածել հետեւելիք ուղղութեանը վրայ, թէեւ չճանչնալ ձեւացուցած էր Անտրէ Վիթէլլօյի հայրը խեղճ բանաստեղծ նկարիչը Վիթէլ Վիթէլլօն, բայց շատ լաւ գիտէր անոր սպանման խուլ պարագաները, որուն հետեւանքներէն վախնալով այս առթիւ բան մը չէր խօսած ոչ իսկ ամէնէն մտերիմներուն. հիմա կրնար կոմսուհին ամբաստանել եթէ ամուսնութենէն առաջ ծնած էր աղջիկ զաւակ մը ու հիմա անոր հետ կ'ապրէր, սակայն ի՞նչ օգուտ պիտի քաղէր աստնկ ամբաստանութենէ մը. միւս կողմէ Պենսէրատի մարքիզուհիին ալ ժօրժը լքելու ժամանակը եկած հասած էր այլեւս. ուստի անտեղի փութկոտութեամբ մը գործը չփտանգելու խորամանկութեամբ որոշեց լուռ մնալ։ Թշուառականը թէ Պենսէրատի մարքիզուհիին և թէ Լիւթրաք ամուսիններուն ներքին գաղտնեացը տեղեակ էր լիապէս ու այս երեքին դէմ ալ պէտք եղած միջոցին կռուելու միջոցներ կը պատրաստէր մըտքով։ Այս տպաւորութեան տակ մտաւ Բլիւպէն ներս և փոխանակ խաղասրահը երթալու, ընթերցանութեան սրահը անցաւ ուր ստուարաթիւ բազմութիւն մը կար և մէկ քանի լրագիրներ ձեռքէ ձեռք շրջան կ'ընէին, առիթ դառնալով աղմկալից բանավէճի մը՝ ընթերցողներուն և ունկնդիրներուն միջեւ։

—Ասիկայ պարզապէս յիմարանք է, գոչեց ներկաներէն մէկը, լրագիրները երբեմն սաստիկ խոշոր սուտեր կը նետեն։

—Այսչափ վրան բաց սուտ չկրնար ըլլալ սակայն, չեմ կարծեր որ լրագիր մը յանդգնի այսչափ հանրածանօթ անձի մը շուրջ սուտ մը դարձնելու։

—Ահաւասիկ տը Մուլիէա եկաւ, կրնայ ձեռնհաս է խնդիրը պարզելու։

—Ինչ կայ, խնդիրը ի՞նչ բանի վըրայ է, հարցուց տը Մուլիէա։

—Կարդացէք, պատասխանեց խօսակիցը տը Մուլիէայի յանձնելով Ֆիկարօի այն օրուան թիւը ուր հետեւեալը գրուած էր։

Ուրախ ենք որ թատերական աշխարհին համար խիստ կարեւոր ու խիստ պատուաբեր իրողութիւն մը ծանուցանելու առաջնութիւնը մեզ կը վիճակի։ Մօտ ատենէն Թէատրը Լիրիքի մէջ պիտի ներկայացուի Կունօի աշխարհահռչակ Ռոմէօ և Ժիւլիէթ թատերախաղը, ուր Ժիւլիէթի դերը պիտի ստանձնէ մեր խիստ ծանօթ ու խիստ հռչակուած դերասանուհիներէն մէկը, որ մէկ քանի տարիէ ի վեր բեմական կեանքէ քաշուած, ազնուական դասուն մէջ կ'ապրէր, իր գեղեցկութեամբ ու չքնաղ ձիրքերով առաջնակարգ տեղ մը գրաւելով բարձր դասու տիկիններուն շարքին մէջ։ Մեր նշանակէն դուրս է առաջ բերել այն պատճառները որոնցմէ մղուած բեմ կը վերադառնայ այս չնաշխարհիկ երգչուհին որուն և ո՛չ մէկը կրնայ հաւասարիլ ձայնի, արուեստի ու գեղեցկութեան տեսակէտով, հարկ կայ կրկնել անունը ֆրանսական բեմին պարծանքն եղող այս արուեստագիտուհիին, երբ ամէն մարդ կը ճանչնայ զայն Քլարա Մօնթի անունով։ Մէկ քանի տարուան հանգիստը նոր փայլով մը օժտած է ո՛չ միայն անոր ձայնը այլեւ գեղեցկութիւնն ալ որոնք ճշմարտապէս հիացումի ու պաշտումի արժանի են, անոնք որ բախտ ունեցած են լսելու Քլարա Մօնթին, բացայայտ է որ բուռն անհամբերութեամբ պիտի դիմեն Թէաթրը Լիրիք անգամ մըն ալ վայելելու այս եզական հաճոյքը, իսկ անոնք որ պատեհութիւն չեն ունեցած առաջին անգամ լսելու իսկ պիտի համոզուին թէ ճշմարտապէս հանճար մըն է յարգելի արուեստագիտուհին, որուն նմանները շատ քիչ անգամ կը յայտնուին դարերու մէջ։

—Ինչ կ'ըսէք հիմա դուք ուրեմն, հարցուց լրագիրը տը Մուլիէայի տըւողը։

—Ի՞նչ ըսեմ, ասոր մէջ տարօրինակ բան մը չեմ տեսներ ես, յարեց տը Մուլիէա, երգչուհի մը պահ մը քաշուած է բեմէն ու հիմա կրկին հին արհեստին իրեն մէջը և մեջ քաղաքական ասպարէզը վերադարձած, ի՞նչ կայ ասոր մէջ զարմանալիք։

—Զէ՞ք կարծեր որ սուտ ըլլայ այս լուրը կամ պարզ դարձուածք մը։

—Ո՛չ։

—Բայց Լիւթրաքի կոմսը անշուշտ բան մը չգիտեր այս մասին,

—Կրնայ գիտնալ կամ ո՛չ, իմ մըտերմութիւնս ընտանեկան խնդիրներու միջամտելու աստիճանին չհասնիր։

—Բայց ուրիշներ շատ մը հարցումներ պիտի ուղղեն այս մասին, քանի որ հիմա հասարակ կնոջ մը ամուսինը ըլլալէ աւելի արուեստագիտուհիի մը ամուսինն է ժօրժ և սաստիկ մարդ մը պէտք է կրէ հետեւանքը իր կնոջ կեանքին. նոյն իսկ կը կարծեմ որ ձեր բարեկամը շարաթը մէկ քանի մենամարտ մղելու պիտի ստիպուի կնոջը նկատմամբ իրեն հարցում ուղղողներուն հետ.

—Բայց միթէ ժօրժ կրնա՞յ կինը արգիլել։

—Բնականաբար, բաւական էր որ ինք ընդդիմանար և ոչ մէկ թատերապետ կարող պիտի ըլլար պայմանագրուիլ անոր կնոջ հետ, դուք Լիւթրաքի բարեկամն էք ու ձեզ կ'իյնայ այս պարագան զգացնել անոր, եթէ կը փափաքիք այս բարեկամութիւնը ընել Լիւթրաքի կոմսին, հեռու տեղ մը չէ ան, քովի սրահը խաղի մղուած է և սոսկալի խաղի մը որուն կորուստը չկրնար փոխարինել կոմսուհին ամբողջ տարի մը երգելով։

(Շարունակելի)

ինք արդէն իսկ ամէն բան ըսած լինուցուցած չըլլար։ Սակայն կայ կէտ մը՝ որուն վրայ խոնարհաբար իր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ յանուն արդարութեան, յուսալով որ ներողամտութեամբ նկատի կ'առնեմ զայն։

Աւետարանական և լեզուագիտական վարժարանին իւրաքանչիւր աշակերտը պիտի վճարէ տարեկան 30 օսմ. ոսկի. բացառութիւն կը կազմեն միայն մէկէ աւելի գիշերօթիկ եղբայրներ, ու քահանայի և ուսուցչի զաւակներ՝ որոնք հարիւրին 20 զեղչով պիտի ընդունուին։

Արդ, կը հարցնեմ իրեն թէ պէտք կա՞ր անպատճառ բացառութիւն մը ընելու, և եթէ պէտք կար՝ ինչո՞ւ միայն իր յիշատակած տարրերը օգտուէին անկէ։ Կ'ըմբռնեմ որ զեղչ մը ըլլայ քանի մը զաւակ մէկանց վարժարան ղրկող ծնողներու. չէ՞ մի որ սովորական առևտուրի մէջ ալ՝ միշտ անո՛նք կը նպաստաւորուին զեղչերէն՝ որոնք ամէնէն մեծաքանակ գնումները կ'ընեն։ Սակայն ինչո՞ւ այդ բացառութենէն օգտուին նաև ուսուցիչ ու տէրտէր դասակարգերը, և ուրիշ դասակարգեր անմասն մնան։

Անիկա անիրաւութիւն է, Բագրատունի՛ բարեկամ, և ըսեմ թէ ինչո՛ւ։

Ուսուցիչ և Տէրտէր դասակարգերը՝ մեր համայնքին ամէնէն նպաստաւորեալ դասակարգերն են. Թերևս ամէնէն աւելի չահողները չըլլան, բայց գոնէ օժտուած են ա՛յն տեսակ առանձնաշնորհումներով որ առանց այլևայլի կրնան ինքզինքնին երջանկագոյնը նկատել՝ բաղդատմամբ միւս դասակարգերուն։

Ղուկասին, Ղազարոսին կամ Ստեփանին համար՝ տարին ուրիշ բան չէ՝ այլ տասներկու ամիսներու քրտնաթոր աշխատութեան հարկ մը։ Ղուկասը, Ղազարոսը կամ Ստեփանը չեն կրնար անկէ մէկ երկու ամսուան զեղչ մը ընել, որովհետև եթէ այդ զեղչը ընեն՝ իրենց հացի բաժինէն ալ մաս մը բան զեղչած պիտի ըլլան։ Բայց ուսուցիչ մը կրնայ անվախ այդ զեղչը ընել, երկու երեք ամիս գիւղերը թափառիլ անգործ, և կրկին իր հացը ամբողջութեամբ ուտել։ Ասկէ զատ՝ կրնայ բոլոր տարին ծուլութեամբ անցընել, աւելի աշակերտներուն միտքը բթացնելու քան սրելու աշխատիլ. ապահովաբար ոչ ոք բան պիտի ըսէ իրեն, կը բաւէ որ տարեշրջանին վերջը՝ քիչ չատ փայլուն դպրոցական հանդէս մը սարքէ և թութակօրէն գոց եղած քանի մը յաղօթ կտորներ արտասանել տայ իր աշակերտներուն։ Ուրիշ առաւելութիւն մը սա է որ իր իրաւունքներուն և հանգստին վրայ հսկող Ուսումն. Խորհուրդ մը ունի։ Ղուկասը, Ղազարոսը կամ Ստեփանը երբ իրաւունքնին կորսնցնեն իրենց բարոնին, ոչինչ կրնան ընել. բայց միևնոյն անպատեհութեան ենթարկուած ուսուցիչ մը անմիջապէս Ուսումն. Խորհուրդին կը բողոքէ, և Ուսումն. Խորհուրդն ալ չի տեսնար իր իրաւունքը ձեռք բերելու։ Ցետոյ, —մեծագո՛յն բաղդաւորութիւնը, —ուսուցիչ մը կրնայ «ուսուցչապետ» ալ դառնալ։ Եւ նախորդ յօդուածով մը պարզեցինք արդէն թէ մէկ այդ տիտղոսը ի՛նչ առաւելութիւններ կրնայ ընծայել։

Գալ ով Տէրտէր դասակարգին, հարկ կա՞յ թուելու անոր վայելած անհամար առանձնաշնորհումները։ Արդէն համայնատ դիւրատար ու չահաբեր ասպարէզ մը ըլլալուն համար չէ՞ որ կեանքի բոլոր ձախողածները, խանութպան ըլլան թէ խմբագիր, Մարկոս կոչուին թէ Ջարմայր, ընդհանրապէս քահանայութեան ասպարէզը կը նետուին։

Ըլլել այս աստիճան առանձնաշնորհեալ երկու դասակարգերու համար զեղչ ընել (երեսուն մէճիտի պատուական զեղչ մը) և մոռնալ ուրիշ անհունապէս կարօտ դասակարգեր, ապահովաբար արդար բան չէ։

Սակայն յուսահատինք։ Բագրատունի բարեկամս արդարասէր մարդ է, և ես վստահ եմ որ իր կրթական ծրագրին երկրորդ տպագրութեան առթիւ պիտի սրբագրէ այդ թերութիւնը, ու մանաւանդ չպիտի մոռնայ բացառութեանց կարգը դասելու նաև սա խե՛ղճ խմբագիր դասակարգը, որ իբր ամբողջ առաւելութիւն.. չէի՛ն փաթտուն փարքի գիր գրելու առանձնաշնորհումը միայն ունի։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՕՆԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

13 Սեպտ. 1907

Ֆրանսական 3%	(94.80)	94.77
Օսմանեան Միացեալ	(95.05)	95.12
Երկաթուղի	(166.—)	166.50
Պանք Օթթօման	(686) .—	685.—

Փակագիծի մէջ եղածները երէկուան գիներն են։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԸՐ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ. —Գերման Նաւատորմին աւելի արագ չինութեան ի նպաստ շարժումը զօրաւոր աջակցութիւն գտաւ Համագերման Միութեան համաժողովին մէջ, որ թէև թուականօրէն փոքր, ամէնէն ազդեցիկ քաղաքական մարմիններէն մին է, և գրեթէ բոլոր կուսակցութիւններէն անդամներ կը պարունակէ։ Որոշմնագիր մը կը յայտարարէ թէ անդամներուն կարծիքով նաւային չինութիւնները, խիստ դանդաղ կ'երթան և կ'առաջարկէ որ ընդծովեայ և եղերապահ մարտանաւերու չինութիւնները կարելի եղածին չափ արագ տեղի ունենան։ Միևնոյն ատեն, մարտանաւի մը արդիւնաւորութեան կեանքը փոխանակ քսանըհինգ տարի ենթադրելու, սահմանը քսան տարի միայն ենթադրուի։ Միութեան անդամներուն ազդեցութիւնը պիտի գործածուի Ռայխսթակին մէջ, գործադրելու համար այս որոշումը։

ՍԸՐ ՌՈՊԸՐԹ ՀԱՐԹ. —Չինու կայսերական մաքսատանց Տնօրէն հանրածանօթ Սըր Ռօպըրթ Հարթի յաջորդեց Սըր Ռօպըրթ Պրըտըն, որուն նախորդը անզուգական համբաւ մը չինած է, և Չինու մէջ իր վարչային հիանալի աշխատութիւններով կարգ կանոն դրած է չինական մաքսատուններուն մէջ։ Ծնած է 1835ին Իռլանտայի մէջ։ Տըպլինի և Պէլֆասթի զանազան կըրթական հաստատութիւններու ընթացքը աւարտելով, 19 տարեկան հասակին առաջին ճամբորդութիւնը ըրաւ Չինաստան իբրև հիւպատոսական քարտուղար, Այդ երկրին մէջ իր բնակութեան առաջին տարին Հօնկ-Քօնկի առևտրական պաշտօնարանին թարգման եղաւ և յետոյ Նինփոյի անգլիական հիւպատոսարանին պաշտօնեայ ընտրուեցաւ. Վերջին հինգ տարիներուն հիւպատոսական և ուրիշ կարևոր պաշտօններ վարեց, մինչև որ 1859ին բրիտանական ծառայութենէն զատուելով Չինաստանի ծովային կայսերական մաքսատանց մէջ պաշտօնի մտաւ. Երկու տարիէն Չինական Մաքսատանց ընդհանուր քննիչի պաշտօնով գործեց, և այդ պատասխանատու պաշտօնին կոչուեցաւ վերջնականապէս 1863ին։

Այսուհետև 44 տարիներ Սըր Ռօպըրթ Հարթ մեծ դեր մը եղաւ Չինաստանի մէջ, թէև լիազօր պաշտօնեայ նշանակուեցաւ 1885ին, մերժեց այդ պատիւը։ Թայբինկի անկարգ ընթացքին ի վեր Չինաստանի ամէնէն յուզեալ դէպքերուն մէջ Սըր Ռօպըրթ Հարթի ազդեցութիւնը և խորհուրդը կարևոր և յաճախ անտեսանելի դեր մը կատարեցին։ Բայց Սըր Ռօպըրթ Հարթ ամէնէն աւելի Չինու օգտակար կ'ըլլար օտար Տէրութեանց հետ Չինաստանի խնդիրներու միջոցին, երբ զօրաւոր ձեռք մը պէտք էր Չինական կառավարութեան երևոյթները փրկելու համար։ Այսպիսի տաղնապալից կացութիւններու մէջ Սըր Ռօպըրթ գործեց ո՛չ թէ իբրև եւրոպացի վարձեալ դիւանագէտ մը, այլ պարկեշտ և անկաշառ Չինացի հայրենասէր մը, աշխատելով պաշտպանել իր ընտրած երկրին չահերը և բարձր պահել անոր ազդեցութիւնը։

Չինքը որդեգրող երկրին քաղաքային, ելմտական, և զինուորական վերածնութեան մէջ Սըր Ռօպըրթ Հարթի ազդեցութիւնը և ջանքերը թերևս երբեք պիտի չճանչցուին իրենց բովանդակ լրութեամբ։ Դժուար է կարծել թէ չինական կառավարութեան ուղղել իր յիշատակագիրը, որ կը մարմնացնէ կարգ մը փրկարար յանձնարարութիւններ քաղաքային և զինուորական բարեկարգութեան համար, և ներկայացուած 1871ին, իր տեսակին մէջ միակ վաւերաթուղթը եղած ըլլայ զոր խմբագրեց վերջին 36 տարիներուն։ Կայսրերու, Թագաւորներու, Թագուհիներու, Նախագահներու և հանգուցեալ Պապին կողմէ բազում պատուանշաններ ընդունած է, գիտական Ընկերութիւններ պատիւ համարած են անդամ ընտրելով զայն իրենց։ Սըր Ռօպըրթ 1866ին ամուսնացաւ ունեցաւ միակ մանչ զաւակ մը, Էտկար Պրևս, որ ծնաւ 1873ին։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԻՒՆԸ. —Կայսերական հրովարտակներով յատուկ պաշտօնեաներ ընտրուեցան, որոնք Մեծն Բրիտանիա, Գերմանիա և Ճաբոն պիտի երթան ուսումնասիրելու այդ երկրին վարչային և պետական կազմակերպութիւնները։ Չինու արտաքին գործոց պաշտօնարանին (Վայվուբու) վարիչներէն մին Վանկըթանկի Մեծն Բրիտանիա երթալու որոշուած պատուիրակն է։

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԸՐ ՀԻՆԳ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱԿՑԱԾ. —Գերման կայսրը Բչ. որ Լօրտ Չըրչիլի և ուրիշ անգլիացի հիւրերու հետ գնաց ռազմափորձերը, քանի մը ժամ բարձր բլուրի մը վրայ կենալով, որուն ստորոտը կը պարզուէր ընդարձակածաւալ տեսարան մը։ Անկէ կարելի էր դիւրաւ հետևիլ երկու հակառակամարտ և չփման մէջ եղող բանակներուն շարժումները։ Գործողութիւնները գլխաւորաբար կը կայսին ահագին թուով հետևակազօրքերու համախմբութեան մէջ, թնդանօթաձիգներուն կրակը կը պաշտպանէր անոնց շարժումները։ Ն. Վեհափառութիւն ճաշեց ռազմափորձի գետնին վրայ յատկապէս իրեն համար կանգնուած անտառային տաղաւարի մը մէջ։ Կայսեր զաւակներէն հինգը—գահաժառանգը, իշխան Այթէլ Ֆրետրիխ, իշխան Աւկուսթուս Վիլհէլմ, իշխան Օսքար, և իշխան Եօաքիմ, —ռազմափորձերուն կը մասնակցին իւրաքանչիւրը իրենց ապայ մասնաւոր զօրագունդի։ Արևադարձային ջերմութեան պատճառաւ, ինչպէս հեռագիրը ծանուցած արդէն, բազմաթիւ մահեր և դէպքեր պատահեցան։ Երկարատև վազքի մը միջոցին 200 է աւելի մարդիկ գետին ինկան՝ ճամբան մարելով։ Շրջուն հիւանդանոցներ տեղափոխեցին հիւանդները։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԸՐ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐԸ. —Գերման կայսերական պալատէն ելլող հրամանագիր մը կը պատուիրէ կայսերական գոհունակութիւնը յայտնել Բրուսիոյ Հայնրիհ իշխանին, որ կայսեր եղբայրն է և միևնոյն ատեն Նաւատորմին վերին հրամատարը, վերջերս կատարուած ծովային ռազմափորձերուն առթիւ, որոնք լիովին արդարացուցին կայսեր վստահութիւնը անոր ծովային և զինուորական կարողութեան և իբրև վարիչ անոր յատկութիւններուն վրայ։ Ն. Վեհափառութիւն կը չնորհաւորէ իշխանը ա՛յն անձնուիրութեան համար, զոր ցոյց տուաւ իր գործին՝ իբրև հրամատար նաւատորմի մը, և զօրաթագին վստահութեամբ կը յուսայ աւելի զարգացած տեսնել գործունէութիւնը հրահանգութիւններուն տորմիղը՝ Հայնրիհ իշխանին ձեռքին տակ։

ՏԻԿԻՆ ՍԱՌԱ ՊԵՐՆԱՌ. —Մօնմարթը թատրոնը անցեալ Բչ. գիշեր բացաւ իր նորաշէն սրահը և ներկայացուց անմահ թատրերգութիւնը, «Թամէլիազարդ Տիկինը»։ Սառա Պէրնառ կը ներկայացնէր Մարկրիթ Կոթիէն։ Թատրոնին նոր Տնօրէն Մ. Սամուէլի ամբողջովին վերանորոգած է թատրոնը, որ հակառակ արևադարձային ջերմութեան խճողուած էր մինչև ամենէն նստարանը, ողջունելու համար նշանաւոր դերասանուհին։ Աւելորդ է ըսել թէ ունկնդիրները վայելեցին կատարեալ ներկայացում մը քաղաքական չնորհքով, հրաշալի ոգով, որոնց վարժեցուցած է տիկինը իր աքանչացողները։ Տամն աւելի բեմ հրաւիրուեցաւ իւրաքանչիւր արարուածէ վերջ, և երբ ներկայացումը վերջացաւ, թատրոնին կառք նստած միջոցին ստուարաթիւ ժողովրդային որոտընդոստ և խանդավառ ցոյցերու։

ԱՆՏԱՌԻՆ ՎԱՅՐԵՆԻ ԿԻՆԸ. —Հարվարտի Համալսարանէն Բրօֆ. Մաքօլէյ քանի մը չաբաթներ անցուց Քանատայի Կապոյտ լճին և Մանիվաքիի կողմերը, և իրեն հետ Օթթաւայէ բերաւ վայրենի կնոջ մը մասին տարօրինակ պատմութիւն մը։ Երբ օր մը անտառին մէջ կ'որսար, իր հաւը անակնկալ յարձակումի մը ձայն լսելով հրացանը ա՛յն կողմը դարձուց՝ ա՛յն յոյսով թէ որսը մօտալուտ էր։ Բայց ո՛րչափ մեծ եղաւ իր զարմանքը, երբ տեսաւ որ մարդկային դէմք մը իրեն կը նայէր անտառներուն մէջէն։ Վայրագ դէմք մըն էր, արևէն սևցած, աղտոտ ու մութ մազերով։ Որսորդը մօտեցաւ, բայց անտառին այս վայրի բնակչին խուսել առաջ այս վերջինը խոյս տուաւ։ Երկայթէն դատելով, ապարթններով ծածկուած էր, որոնք իրարու հետ հիւսուած սեւակ մը միածանելի կը ձևացնէին անոր մարմնին չուրջ։ Բրօֆ. Մաքօլէյ իր հանդիպած առաջին բնիկին հարցուց այս մասին, և Քանատացին վստահեցուց զինքը թէ իրօք այդպիսի անձնաւորութիւն մը գոյութիւն ունի։ Միայնութեան մէջ կ'ապրէր, փոքրիկ խրճիթի մը մէջ, որուն ներսը չէր կրնար սեղմուիլ սովորական մեծութեամբ մարդ մը, ա՛յնքան ցած էր տանիքը։ Խեղճ արարածը ընկեր չունէր, բաց ի քանի մը չուներէ, որոնք կ'օգնէին անոր անունը հայթայթելու աշխատութեան։ Գլխաւորաբար կ'ապրի իր որսական արդիւնքներուն պտուղներէն, ձուկ ալ կ'ուտէ։ Ունեցածներուն ցանկին մէջ կայ նաև հրացան մը, բայց միշտ մերժուած է իրեն ռազմամթերք, զոր յաճախ փորձած է ձեռք ձգել։ Այս կինը քանի մը տարի առաջ իրեն հանդէպ եղած անարգանքի մը պատճառաւ խոյս տուած է մարդկային ընկերութենէն։ Ցայտնի չէ թէ ձմեռը ի՛նչպէս կ'ապրի։

ԼՈՒՍՆՈՏՈՒԹԻՒՆԸ ԻՌԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ. - ԱՀԱՒՈՐ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ, —Պէլֆասթի և շրջակայից պատսպարանին բժշկապետ Տր. Կրահամի տեղեկագիրը կը ցուցնէ թէ վերջին յիսուն տարիներուն լուսնոտութիւնը ահագին կերպով աւելցած է Իռլանտայի մէջ։ Տեղեկագրէն կ'երևի թէ 1901ին Իռլանտայի մէջ կային 25,050 լուսնոտներ, կամ բնակիչներուն մէջ մի 179էն մէկը։ 1851ին Անթրիմի և Պէլֆասթի ամբողջ գաւառին մէջ 350 լուսնոտ միայն կային, բայց այսօր 2300 կան, 1950 աւելի։ 1881ին Անգլիոյ մէջ 10,000 բնակիչի գլխուն լուսնոտներու թիւին աճումը եղած է 30.4, Սկովտիոյ մէջ 34 և Իռլանտայի 80.5։ Անցեալ տարի թուանշանները էին. —Անգլիա 40.8, Սկովտիա 45 և Իռլանտա 56.2։

Պատսպարանին Վարչական Ժողովին նստին մէջ բժշկապետը յայտարարեց թէ այսպիսի տեղեկագիրներ ցոյց կուտան Իռլանտայի մէջ այլասերումի յառաջդիմութիւնը, և յոյս յայտնեց թէ կառավարութիւնը հարկ եղածը պիտի ընէ այս խնդրոյն համար։

ՀՐԷԱԿԱՆ ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԸ. —Հրէական տարեգրութեանց մէջ ուրիշ նոր տարի մըն ալ բացուեցաւ Բչ.էն սկսեալ —պաշտօնապէս 5667 տարին— և ամբողջ աշխարհի վրայ Հրեաները զիրար ողջունեցին սովորական ողջոյնով։ Բոլոր սինակոկաներուն մէջ կրօնական պաշտամունքներ կատարուեցան, և բարեպաշտներուն թիւը ա՛յնքան մեծ էր Լոնտոնի մէջ որ հարկ եղաւ աւելի չէնքեր վարձել անոնց համայնքութեան համար։ Խոյի եղջերեայ փողը հնչեցնելու հնօրեայ արարողութիւնը կատարուեցաւ և Ս. Գիրքէն մասնաւոր հատուածներ կարդացուեցան, օրուան յատուկ, մանաւանդ Սամուէլի առաջին գիրքէն հատուած մը։ Երբ եղջերեայ փողը, ուրիշ անունով, Շօֆարը, հնչուեցաւ, կարդացուեցաւ հատուած մը, Նէէմիի ութերորդ գլուխէն։ Ցառաջիկայ Դչ. իրիկնամուտէն կը սկսի Քաւութեան Տօնը։ Ասիկա Հրեաներուն ամէնէն սրտառուչ արարողութիւնն է։ Ամէն խանութ, ամէն պանդոկ կը գոցուի 24 ժամ, որմէ վերջ զիրար կը չնորհաւորեն, և այնուհետև կը սկսի բուն նոր տարին, որ իրենց պիտի բերէ չնորհք, հաջողութիւն։

ԱԼԻՒՐԻՆ ԳԻՆԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ. Նշաններ կան թէ ալիւրի գինը դարձեալ պիտի սղի Անգլիոյ մէջ։ Լոնտոնի ալօրեպաններու ընկերութեան գումարման մէջ միջոցներ ձեռք առնուեցան այս մասին։

ՔԵՆՈՒ ՀԵՏ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ. —Անկլիքան Եկեղեցիին քանի մը կարգաւորները յայտարարութիւն մը հրատարակելով, կ'ըսեն թէ իրենք երբեք պիտի չօրհնեն քենիի հետ եղած ամուսնութիւնները, և Ս. Հաղորդութենէ ևս պիտի զրկեն այդպիսի ամուսնութիւններ կնքողները։ Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը կը յայտարարէ թէ ինք ամէնէն աւելի ա՛յն պատճառաւ կը հակառակի այս ամուսնութեան, որովհետև Քրիստոնեայ հասարակութեանց մեծամասնութեան զգացումին դէմ է այս ամուսնութիւնը։

ՍԻՐԱՅԻՆ ՏՌԱՄ ՄԸ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ, —Այս սովորաբար խաղաղիկ ու քնարաստեղծական քաղաքն ալ կ'ունենայ իր եղեռնական տռամը, սիրոյ և դրամի դրդումներով ընդելուզուած։ Ոճիրին զոհն է կոմս Քամարովսքի որ թէև ամուսնացած՝ բուռն սիրով մը կը սիրէր Թարնովսքա անուն գեղանի կոմսուհի մը։ Վերջերս այրի մնացած ըլլալով, մտադիր էր ամուսնանալ կոմսուհիին հետ, և ամսուան մեծ մասը միասին անցուցած էին Վենետիկի մէջ։ Քամարովսքիի բարեկամներէն Նաումով կատաղի ատելութիւն մը կը սնուցանէր այս վերջինին դէմ, վասն զի ինքն ալ խենթօրէն կը սիրէր Թարնովսքա կոմսուհին։ Նաումով գաղտագողի Վենետիկ գալով քանիցս տեսակցած էր կոմսուհիին հետ, առանց իր ներկայութիւնը յայտնելու Քամարովսքիին։ Որոշած ըլլալով իր սիրային մրցակիցը մէջտեղէն վերցնել, անոր բնակած օթէլը գնաց և լուր զրկեց սենեկապանուհիին հետ. Քամարովսքի եկաւ դիմաւորել զինքը և Նաումով ռէվոլվէրի հինգ հարուած պարպեց վրան։ —Ինչո՞ւ այս բանը ըրիր, գոչեց վիրաւոր կոմսը. — «Վասն զի չեմ ուզեր որ Թարնովսքա կոմսուհին կնութեան առնես»։ —Ուրիշ կերպով չէ՞ր կրնար վրէժը լուծել։ Գիտես թէ ութը տարու զաւակ մը ունիմ որ արդէն զրկուած է իր մօրմէն։— Նաումով, զգածուելով այս խօսքերէն, սկսաւ արտասուել և հրացանը ինքզինքին դէմ դարձուց. բայց պարապ էր։ Քիչ ետքը ձերբակալուեցաւ, մինչ վիրաւորեալը հոգին կ'աւանդէր։ Վենետիկի ոստիկանութիւնը հարկ եղած հետաքննութիւններուն ձեռնարկելով, գտած է հանգոյցը այս ոճիրին, որուն թելադրիչն է գեղանին Թարնովսքա, որ իր հրապոյրին առթած բովանդակ ձգողականութիւնը ի գործ դրած էր այս նպատակով։ Նախ և առաջ յաջողած էր համոզել իր սիրահարը՝ կոմս Քամարովսքին՝ կէս միլիոն ֆր.ի կեանքի ապահովագրութիւն մը կնքել իրեն ի նպաստ. այս արդիւնքը ձեռք բերելէ ետքը, հետամուտ եղած էր գտնելու թէ իրեն աչք ունեցողներուն մէջէն որո՞նք կրնային օգնել իրեն այս եղեռնը գործել տալու։ Եւ լոյն յարմարագոյն երևցած էին իր վրայ խենդեցնող երկու անձեր, —Լուսւարտ Ջայկէր (որուն բուն անունն է Բրեյօքով) և Նաումով—առաջինը իբր մեղսակից և միւսը իբրև հլու գործիք մը, զոր իրեն համար դիւրին էր ոճրագործութեան մղել, անոր նախանձը գրգռելով կոմսին դէմ։ Եւ արդարև, այս վերջինը խոստովանած է թէ ինք նախանձէն սպաննած էր կոմսը. բայց մերժած է յայտնել անունները երեք մեղսակիցներու որոնք ընկերացած էին իրեն Քամարովսքիի բնակած օթէլը գացած ատենին։ Ասով հանդերձ, իտալական ոստիկանութիւնը համոզում գոյացուց թէ այդ մեղսակիցներէն մէկն է Ջայկէր, որ ձերբակալուած է Վիեննայի մէջ։ Ջայկէր ևս հարցաքննութեան ենթարկուելով աւստրիական ոստիկանութեան կողմէ, խոստովանեցաւ թէ այդ ոճիրը նիւթուած էր Թարնովսքա կոմսուհիին կողմէ, և թէ Նաումով պարզապէս կոյր գործիք մըն էր, իր տռփանքին զոհ։ Այս սպանութեան հետևանքով, կոմսուհին և Ջայկէր տիրանալ կ'ուզէին 500,000 ֆր.ի ապահովագրութեան գումարին։ Ջայկէրի վրայէն գտնուած են 1800 ֆր. ոսկեդրամ և 17,000 ֆր.ի պանքնոտ, զորս կօշիկներուն մէջ պահած էր։ Ինք՝ արուեստով փաստաբան է և երկու անգամ Վիէննա բնակած է Քամարովսքի կոմսին հոն գտնուած միջոցին։

ՔՐՈՆԻԿ

ԵՈՒԱՆԷՍՔՈՒԻ ԿՏԱԿԸ ԵՒ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 25Ը

Խառն Ժողովի վերջին նիստին մէջ կարդացինք հետևեալը.—

Հանգուցեալ Անդրանիկ Եուանէսքուի կտակի գործադրութեան խնդիրը ուսումնասիրելու և հանգուցեալին քրոջը կողմէ յարուցուած պահանջքի խնդիրը քննելու համար կազմուած Ցանձնաժողովը իր պաշտօնը կատարած և տեղեկագիրը մատուցած էր։ Ժողովը ուշադրութեան առնելով սոյն տեղեկագիրը, ընդունեց և որոշեց գործադրութիւնը անոր եզրակացութեան և բստ որում հանգուցեալին քրոջը Վարչութեան դիմելով ժառանգութենէն բաժին պահանջած էր, Ժողովը թէև համատեց որ բստ օրինի իրաւունք չունի նա այդ տեսակ պահանջում մը ընելու, սակայն որոշեց որ, բստ առաջարկութեան Ցանձնաժողովոյ, իբր կամաւոր տուչութիւն, կտակէն գոյանալիք ընդհանուր արդիւնքէն 100էն 25 տրուի, այն կարգադրութեամբ որ հանգուցեալին քոյրն ալ դադրեցնէ քաղաքական Իշխանութեան առջև իբր բացած դատը։

Արդ, կը զարմանանք թէ երբ հանգուցեալ Եուանէսքուի քոյրը բստ օրինի որ և է իրաւունք չունէր կտակէն բաժին մը պահանջելու, Ժողովը ի՛նչպէս և ի՛նչ իրաւունքով 100էն 25 կը յատկացնէ իբր կամաւոր տուչութիւն. ո՞վ կրնայ կտակի մը մէկ մասը իր նպատակէն չեղեցնել և % 25ը իբր տուչութիւն ուրիշի մը նուիրել։ Գիտենք որ կրօն. տուչութիւնները լիառատ կերպով կը չռայլուին «աժեմին չաժեմ»ին, և սակայն չէինք կարծեր որ՝ դրամական տուչութիւններն ալ նոյնչափ լիառատ կերպով տրամադրելի ըլլան առաջին ներկայացողին։

Եուանէսքուի կտակը իր օրինաւորութեան մէջ քալեցնելու և Ազգ. բարենպատակ հաստատութեանց վնաս չպատճառելու համար՝ մասնաւոր Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ Վարչութեան մէկ քանի անդամներէն։ Ասոնք խնդիրը ուսումնասիրեցին, քննեցին և համոզում գոյացուցին թէ՝ Եուանէսքուի քրոջ բողոքը բոլորովին անիրաւ էր և օրինական որ և է միջոցով չէր կրնար ներկայացուիլ դատարաններու։ Արդ, երբ այսչափ բացորոշ կերպով կը պարզուի կտակին տրամադրութիւնը և հանգուցեալին քրոջ անիրաւ պահանջումը, ինչո՞ւ ուրեմն վճարել անոր կտակին % 25ը, որ 1500 ոսկիի մօտ գումարի մը կը յանգի։

Խղճի խնդիր ալ չկար արդէն գործին մէջ, որովհետև հանգուցեալը իր կենդանութեանը քրոջը ապագան ապահոված էր արդէն և կտակած գումարը լոկ յատկացուցած էր ազգ. կրթական և եկեղեցական ձեռնարկութեանց։

Իրերու այս կացութեան մէջ անհրաժեշտ է որ, Խառն Ժողովը ետ առնէ իր այս որոշումը, որ հիմնուած է քննիչ յանձնաժողովին հաշուեմ կարգադրութեամբ վրայ և նոյն իսկ եթէ դրամը վճարուած ըլլայ՝ պէտք է պատասխանատուները զայն տուժեն իրենց քսակէն։ Ասիկա արդարացում մը ըլլայ Խառն Ժողովոյ այն որոշումին որով իբր սկզբունք հռչակած էր թէ Ազգ. Մարմինները պատասխանատու են իրենց անձնապէս կատարած դրամական սխալներուն համար։ Մնաց որ 6000 ոսկին աքանչելի գումար մ հանգուցեալին կրթական նպատակին համար և որուն % 25ը անհաշիւ տուչութեամբ մը ոչնչացնել և գործը գարելը թէ՝ մեղք է և թէ պատասխանատուութիւն կը հրաւիրէ։

ԵԿԵՂԵՑԱՊԱՏԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆ

Ազգային Կեդրոնական վարչութ բաւական ժամանակէ ի վեր նիւթ էր ուշադրութեան մեր կրօնական բարեգործական հաստատութեանց պատկանեալ ու ոչ ազգային վաքըֆներու վերաբերեալ վագըֆ կալուածոց նութեան խնդիրն, և այս բոյն ուսումնասիրութեան համար կողմէ կարգեալ մասնախմբի գրին վրայ՝ Խառն Ժողովին անօրէնութիւններն ըրաւ։

Ա. Որոշեց որ յետ այսօրիկ զանազան հաստատութեանց համար կալուած գնելու նիւթական միջոցն գտնուին Սբոց Միւռ կալուածներն և յետոյ վաքըֆ վերած ուին այն հաստատութեան անուամբ, և բնաւ երբեք վագըֆ կալուած գնել չառնուի։

Բ. Հարկ դատեց որ վագըֆներու վերաբերող Ազգ. տութեանց արդէն ունեցած բոլոր գըֆ կալուածներն՝ որո՛նց վրայ գտնուին, իրենց արժէքով վաճառելու փոյթ տարուի, կալուածի վաճառման պահուն ի ներկայացուելով խնդիրն Պատրիարքարանի, Տնտեսական քննութեան և Քաղաքական ժողովո որոշման ենթարկուելու համար։

Գ. Որոշեց որ վաճառուելիք կալ ծոց դրամներն ընդ վերին հսկո թեամբ Պատրիարքարանի ի պահ լով առաջնակարգ դրամատան մը սբոց միւռոն կալուածոց գնման նան, միշտ այս ամէն գործողութ կատարուելով Պատրիարքարանի նութեամբ, Տնտեսական Խորհրդոյ նութենէն և Քաղաքական ժողովոյ չուածն անցնելէ յետոյ։

Դ. Որոշեց որ այն կալուածնե չենք կամ գետին, որք եկեղեցեաց վարժարանի չէնքին հանդիպակաց մը, անոր չրջափակին անձեռն խիստ մօտը գտնուելով, և կամ մասնաւոր առաւելութիւն մը լով անոնց տէր մնալ կարևոր կը ուին, զանազան տեսակէտով, այս ոններ ձեռքէ չհանուին և սեփականութիւնը ազգին վերածուելով և կամ իսթիպտալ լալով։

Խառն Ժողովոյ այս անօրինութ ներն հաղորդելով պատուարժան դոյդ կը յանձնարարեմք գնել պէտք եղածն ձեր Ազգ. կալ վիճակը կանոնաւորելու և լու համար, անոնց նկատմամբ եալ տեղեկութիւններ ալ Պատրիարքարանիս, և անհրաժ որ մասնաւոր ուշադրութեամբ ծութեամբ ջանադիր կը գտնուի պէս զի որոշեալ անօրէնութիւնք թերի գործադրուին, և որ և է ցառութիւն տեղի չունենայ Ազգ. հաստատութեանց։

ՄՆԱՄՔ ԱՂՕԹԱՐԱՐ
ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Տնօ թիւնը, Պատ. Հոգաբարձութ Նարարութեան համաձայն, ձեռն է պատրաստել Հաստատութեան հանուր պատսպարեալներուն համար պատկեր մէկ վիճակագրը, որ ներկայացուի Հոգաբարձութեան չիկայ նստին։

Հոգաբարձութիւնը՝ նոյն վիճ ցոյցին վրայ կատարուելիք քննութ արդեանց համաձայն պիտի ձեռնար պատսպարեալներու թիւը կարելի ղածին չափ սահմանափակելու միջոցն րուն վրայ խորհիլ, որպէս զի ըլլայ Հաստատութիւնը հաւասարակ հլմտացոյցով մը ի վիճակի գնել՝ տարելապէս գոհացնելու համար նաւոր պատսպարեալներու բազմ սակ պէտքերը։

** Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգ բարձութեան անդամներէն Տքթ. բոսեան էֆ. անցեալ չաբթու դանոց այցելած պահուն դիտել էր թէ արանց յիմարանոցի բաժնին բանջարանոցի յատկացուած բա ընդարձակ գետին մը հիւանդաց օգուտ մը չունի և առաջարկած նոյն գետինը ծառաստան-ճեմելավայր

վերածուի ։ Կը լսենք թէ Սեղբոսեան էֆ.ի սոյն առաջարկութիւնը մօտերս գործադրութեան պիտի դրուի և միայն ծաղկանոցի յատկացուած մաս մը գետին իր վիճակին մէջ պիտի պահուի, քանի որ նոյն ծաղկանոցը թէ՛ կարգ մը բարեգործ հիւանդներու համար հաճելի և օգտակար սփոփատավայր մըն է և թէ շատ աւիթներու մէջ իր հասուցած գեղեցիկ ծաղիկներով Հաստատութեան օգտակար եղած է ։

ԱՄԵՆԱՅՆ Հայոց Ս. Հայրապետը Ս. Պատրիարքի Օգոստ. 1 թուականը պաշտօնագրին վրայ Օգոստ. 15 թուականաւ վարդապետական լանջախաչ կրելու արտօնութեան կոնդակ շնորհած էր, Դըպրեվանքի տեսուչ Նարոյեան Տ. Մեսրոպ, Արաբկիրի Առաջն. տեղապահ Տ. Մէհրուժան Աշխարունի և Մայր Եկեղեցւոյ ժամօրհնող Սաչըլեան Տ. Եղբաս վրդ.ներուն, իսկ քահանայական լանջախաչի կոնդակ՝ Պարտիզակի Աւագերէց Տ. Կարապետ Ա. քհ. Միսաքեանի, Դպրեվանքի Նիկոմիդիոյ գործակալ Տ. Ոսկի քհ. Պիպիեանի, Աստազարի Առաջն. փոխանորդ Տ. Միքայէլ Ա. քհ. Երամեանի, Տրապիզոնի Առաջն. փոխանորդ Տ. Ղևոնդ քհ. Թօմայեանի, Բալուի Առաջն. փոխանորդ Տ. Սուրէն քհ. Տէրոյեանի, Մշոյ Առաջն. փոխանորդ Տ. Ցարութիւն Ա. քհ. Մինասեանի և Պարտիզակի փոխ Աւագերէց Տ. Մկրտիչ քհ. Ազարեանի ։ Այս կոնդակները առանձին շնորհաւորական նամակներով ղըրկուեցան իրենց տէրերուն, ինչպէս նաև հաղորդուեցան Առաջնորդարաններուն ։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ Բերա Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանին մէջ իր նիստը կազմելով, վարժարանաց ներքին կանոնագրի ուսումնասիրութեան շարունակութեամբ և կարգ մը վարժարաններու տեսչական և ուսուցչական խնդիրներու կարգադրութեամբ զբաղեցաւ ։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ փոխանորդ Սրբազանի նախագահութեամբ և Տքթ. Ալլահվէրտիի ատենապետութեամբ իր նիստը կազմելով զբաղեցաւ կարգ մը հին ու նոր ամուսնական խնդիրներու քննութեամբ ։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ յառաջիկայ նըստին մէջ նկատողութեան պիտի առնուի Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ Պատրիարքարան ղրկուած նոր պաշտօնագիր մը, որ կը խօսի նոյն Աթոռոյ և Պատրիարքարանի յարաբերութեանց մասին ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը, նախընթաց օր Կայս. Պալատ գնաց, ընկերակցութեամբ փորձակատար Արիս էֆ.ի ։

ԶՕՆԴԻԵԱՆ Սանի բնորդներուն քննութեան պիտի ձեռնարկուի յառաջիկայ Բշ. օր ։ Սոյն քննութեան մասնակցելու համար մինչև այսօր երեք բնորդներ ներկայացած են ։

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհուրդը, Թաղին Տասնեան վարժարանին ներկայ տարեշրջանի աշակերտներուն թիւին շատութենէն հարկադրուած, կարգ մը նորոգութիւններ և ներքին բաժանմանց շինութիւններ կատարել տուած է ։

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս Արքեպս. Յովակիմեան, որ ատենէ մը ի վեր Մեծ Նոր գիւղի կողմերը Քարծի գիւղը կը գտնուէր, անուշ ջուրի աղբիւրի մը շինութեան առթիւ, վերջերս աւարտած ըլլալով աղբիւրին շինութիւնը, բացման հանդէսը կատարած է՛ կայս. Գահակալութեան Տարեդարձին օրը և նոյն ջուրէն սափոր մը ջուր առնելով Առաջնորդը յանձնած է Եալովայի գայմագամ պէյին, որուն շնորհաւորութեան գացած էր ։

ԱԶԴ. — Գեր. Տ. Վահրամ Ս. Արքեպիսկոպոս Մանկունի, որ 21 տարիներէ ի վեր Թաղիս քարոզչութեան պաշտօնը կը վարէ անձնուիրաբար, ամէն պարագայի մէջ նիւթապէս և բարոյապէս օժանդակելով Թաղ. Խորհրդոյ, վարժարանաց և աղքատախնամ մարմնոյն, այս անգամ Երուսաղէմ ուղևորութեան առթիւ Թաղիս մէջ իր ունեցած երկու կալուածները նուիրած է Ս. Եկեղեցւոյս, իր մահէն յետոյ արդիւնքը յատկացնելու համար Թաղին աղքատ տղայոց դաստիարակութեան ։ Թաղ. Խորհուրդս ի նշան երախտագիտութեան որոշած ըլլալով ամէն տարի հոգեհանգիստ կատարել Ն. Սրբազնութեան ծնողաց հոգւոյն համար, այս կարգադրութեան համեմատ Երուսաղէմայ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Չիլինկիրեանը հրաւիրուած է յառաջիկայ կիրակի Սեպտ. 2 պատարագել Ս. Եկեղեցւոյս մէջ մասնակցութեամբ հոգևորական եկեղեցականաց և դպրաց ։ Պատարագէն յետոյ ովջերթի ընդունելութիւն պիտի կատարուի Թաղական Խորհրդարանին մէջ, որուն կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ Ն. Սրբազնութեան համակիր Թաղեցիները ։

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր — Վ. Ատենապետ

Տ. ԱՂՕՒԹԻՒԹԵԱՆ — ՅԱԿՈԲ Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Արթաքէօյ 29 օգոստ. 1907

«ՄԱՍԻՍ»

Մասիս Գրական Շաբաթաթերթի այս շաբթուան թիւը հրատարակուած է հետեւեալ ճոխ և շահեկան յօդուածներով ծանօթ գրագէտներու ։

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ. — Զանգեան սանը ։

ԵՂԻՇԷ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ. — Այրիին զրոյցը ։

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊՍ. — Հայ եկեղեցականութիւնը ։

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ. — Բանաստեղծին սիրտը ։

ԱՐՄԵՆԱԿ ԻՆՃԷԵԱՆ. — Աշխարհաբարի խնդիրը ։

ԵԴՈՒԱՐԴ ԳՕԼԱՆՃԵԱՆ. — Նաւակը ։

ԴԱՆԻԷԼ ՆՇԱՆԵԱՆ. — Էջ մը Եբրայական փիլիսոփայութեան պատմութենէն ։

ԽՄԲ. Մասիսի գրական մրցումը ։

Ա. Թ. Օգթայ Ֆէօյզիէի «Տալիլա»ն ։

Նոր գիրքեր ։ Պարգևատր մաքի ղըռսանք ։

Կանխիկ բաժանորդագրութիւններ իբր նուէր ձրիաբար կ'առաման 30 Հայ գրագէտներու Ալպոմը, զոր պատրաստած է խմբագրութիւնը ։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԹԷՄ

Վաղը պիտի քարոզեն. —

Բերայի մէջ ժամը 2.45ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան ։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 3.45ին Վեր. Տ. Գ. Կարապետեան ։

Սկիւտարի մէջ ժամը 3.30ին Բրոֆ. Ց. Հ. Ճէճիզեան ։

Գալլը-Հասաւի մէջ ժամը 4.15ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան ։

Խասգիւղի մէջ ժամը 7.30ին Վեր. Ս. Ց. Զօրիկեան

** Երկու. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթաժողովը. — Սկիւտարի մասնաւորին մէջ, ժամը 7.30ին ։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Անցեալ երկուշաբթի, 28 Օգոստոս, Աստարաջարի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցիին մէջ, երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու ներկայութեան տեղի ունեցաւ պսակադրութեան հանդէսը Տիար Թադէոս Բ. Փարիկեանի ընդ Օր. Սիրուհի Ց. Սարըեանի, կնքահայրութեամբ Մինասեան էֆ. Փամճեանի ։ Պսակադիր քահանան էր Տ. Սերովբէ քհ. Գույմաեան ։ Հարսանեկան արարողութիւններէն յետոյ ներկաները պատուասիրուեցան Փարիկեանց բնակարանին մէջ ։

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՌԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճումա կիւնիւ Սէլամլըգ ռեսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույրուլմուշ տըր ։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՌԵՍՄԻՅԷ

Տիւնքի ճումա կիւնիւ Սէլամլըգ ռեսմը ալիսինտէն սօնրա շայանը պույրուլան միւսաատէի Սէնիյէյի Ճէնապը Բատիշահի իւզէրինէ Ֆրանսա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Մ. Գօնսթանս վէ Ինկիլթէրա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Սըր Նիքօլաս Օ'Քօնօր վէ Ամերիգա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Մ. Լէյշման հազարաթը ասուրէթը ղպըլէ էթմիշլէտ հուզուրը Շէվքէթմէվֆուրը հազրէթը Թաճտարիտէ շէրէֆ միւսուլէ նայիլ օլմուշլար տըր ։

ՆԵՐՔԻՆ

ԲԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Թաղապետական Բ. շրջանակին Տնօրէնի օգնական Իսմայիլ պէյ ։

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ հեծելազօրքերու ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ ընդհ. պիտոյքներու ճիւղին նախագահ Ֆէրիք Ահմէտ Աֆիֆ փաշա ։ Հեծելազօրքերու ճիւղին գեր-նախագահ անուանուեցաւ նոյն ճիւղին նախագահի փոխանորդ Ֆէրիք Իզզէթ փաշա ։ Ընդհ. պիտոյքներու ճիւղին նախագահի փոխանորդ անուանուեցաւ նոյն ճիւղին Գ. մասնաճիւղին Տնօրէն Ֆէրիք Մուստաֆա փաշա ։

ՕՍՄԱՆԻԷԻ Բ. պատուանշան տըրուեցաւ Թնդանօթարանի շրջանի երկրորդ կիսաբաժնին հրամանատար միրլիվա Րիզա փաշային և Գ. Օսմանիէ՝ Թաղապետական Ա. շրջանակին ու Համազգային Անկելանոցին մանկաբարձ բժիշկ Զիւրհանէտտին պէյի ։

ԼԻԱԶԻԱԹԻ ոսկի շքադրամ տրուեցաւ ոստիկան-զինուորներու կազմակերպութեան ծառայող գեր-գնդապետ Անէլ, Մարդէն, Ֆիրէլ, գնդապետ Բիլմէր, գեր-գնդապետ Լամուշի Տօրօքոս ու գնդապետ Խովիրոքի պէյերու ։ Լիազաթի արծաթ շքադրամ՝ հազարապետ Ոսմէթ Կրաւան, Սթէֆան, Նայ ու Ջիլարք պէյերու, հարիւրապետ Համիդը և Տ. Դ. Լ. Սթէֆան ու Նիքոլ էֆ.ներու, հազարապետ Եանուչէֆսքի, Թուլինչիք, Տըմարոքինո, Քապրի ու Ջախարիա Տօլէն պէյերու, հարիւրապետ Շմիդ, Բուլլաս, Քաբլաճովիչ, Թուրիճ ու Օրլան էֆ.ներու, հազարապետ Ֆալոն, Նովաք, Մասէնէ ու Շէաֆլ պէյերու, հարիւրապետ Քամբօ, Քասօ, Պրոնէ, Պուլէ ու Սաբօ էֆ.ներու, հազարապետ Ոխոտրֆի ու Կարոն պէյերու, հարիւրապետ Պաւէժի էֆ.ի, հազարապետ Ֆրոլով, Վարոնին, Շէրպինիա ։ Բոլդաշով, Սարբէն ու Բոլով պէյերու և հարիւրապետ Սվէդքով, Պայրաքտարով, Օկորա ու Տուրիմէդէր էֆ.ներու ։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգին վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազ Ջիհատի էֆ.ի տրուեցաւ Միւթէմայիզի աստիճան ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ. — Սապահ կ'ըսէ թէ Թայմզ, Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին հրամանատար Սըր Չարլս Տրիւրիի Պոլիս այցելելուն վրայ մասնաւոր յօդուած մը հրատարակելով, գոհունակութեամբ կը հաստատէ թէ Թուրքիոյ և Անգլիոյ միջև եղած բարեկամական յարաբերութեանց անւաւանութեանը նոր մէկ ապացոյցը կը կազմեն այն կայս. մեծարանքները զորս վեհ. Սուլթանը շնորհեց ծովակալ Տրիւրիի ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ յանձնաժողովը այսօր օր գումարուելով խորհրդակցութիւն կատարեց ։ Ներկայ էր նաև կայս. Պալատին Բ. քարտուղար և անձնակիցապետ Իզզէթ փաշա ։

ՍՈՒՐԲԷԻ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆԸ. — Եվգաֆի պաշտօնարանին մէջ ձեռնարկուեցաւ Սուրբէի Հիւմայունի պատրաստութեանը ։

ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻԻ կուսակալ Նազըմ փաշա արձակուրդով Պոլիս ժամանեց և ուղղակի կայս. Պալատ գնաց ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ. — Պերլինի մէջ գումարուած առողջապահական համաժողովին հոլանտական պատուիրակ կարգուեցաւ Պոլսոյ առողջապահական հոլանտական պատուիրակ Տքթ. Սթէքօվլիս որ հինգշաբթի օր կը մեկնի Պոլսէն ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Երէկ գրած էինք թէ Անատոլուի երկաթուղին գիծը Կէյվէէի մօտ աւրուած է ։ Շինութիւնները աւարտած ըլլալով, կառախումբերը երէկուընէ սկսած երթևեկել ։

ԱՅՏԸՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Առևտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մասնագէտներու խորհուրդը կը քննէ Գոնեայի կուսակալութեան մէկ առաջարկը՝ Այտընի երկաթուղին Տինարէն Եկիտիր շինուող ճիւղը մինչև Սպարթա երկարելու համար, ինչ որ մեծապէս օգտակար և արդիւնաւոր պիտի ըլլայ ։

ՊԱՂՏԱՏ-ՀԱԼԷՊԻ ՃԱՄԲԱՆ. — Պաղտատի կուսակալը, միջոցներ ձեռք առած է Պաղտատի ու Հալէպի միջև երթևեկութիւնները աւելի կարճ միջոցի մը մէջ կատարելու համար ։ Կուսակալը կը հեռագրէ կայս. Պալատ թէ Հալէպէն օգոստոս 20ին ճամբայ ելած կառքերը 27ին Պաղտատ ժամաներ են, քանըվէց օրուան հեռաւորութիւնը եօթը օրէն կտրելով ։ Այսպէս, Պոլսոյ Թղթատարն ալ կանուխ կը հասնի Պաղտատ, այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար ։ Կուսակալը կը յարէ թէ Պաղտատէն մեկնող կառքերն ալ անշուշտ եօթը օրէն Հալէպ ժամանած են ։

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ հանգստեան Թօշակի մնացուկէն Թօշակ ստացող հանգստեան կոչուած պաշտօնեաներու, անպաշտօն վիճակի մէջ գտնուողներու, որբերու և այրիներու քսան ղրուշ և անկէ աւելի ամսաթօշակներու «քուբօն»ներուն վրայ, դրոշմաթուղթէն զատ, Հիճազի Համիտիէ երկաթուղիին մէկ մէկ ղրուշնոց «իլմուխապէր»ն ալ պէտք է փակցնել ։

ՈՒՏԷԼԻՔԻ ԵՒ ՎԱՌԵԼԱՆԻՒԹԻ մասին կազմուած յանձնաժողովը այսօր ալ գումարուեցաւ Ներքին գործոց նախարար Մէմտուհ փաշայի նախագահութեամբ ։ Անցեալ նիստին մէջ ալիւրի և ոչխարի մասին, Էրզրումի, Տրապիզոնի, Մուսուլի, Պրուսայի ու Գաստըմունիի նահանգներէն և ուրիշ նահանգներէ հեռագրով պահանջուած տեղեկութեանց պատասխանները եկած ըլլալով, յանձնաժողովը զանոնք քննեց և խորհրդակցութիւններ կատարեց ։ Անտառներու, հանքերու և երկրագործութեան նախարար Սէլիմ Մէհմէտ փաշա, եւմտական խորհրդական Րաուֆ պէյ և Պոլսոյ առևտրական Սենեակին նախագահ Ապտուլլահ Մէհմէտ էֆ. ալ այդ յանձնաժողովին անդամ կարգուած ըլլալով, ներկայ գտնուեցան ։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿԻՆ համար Երկրագործական Պանքային վարչութիւնը որոշեց Պանքային մօտերը յարմար գետին մը գնելով հոյակապ շէնք մը կառուցանել ։ Հիճազի երկաթուղին եւմտական վարչութիւնը, որ Երկրագործական պանքային մէկ մասին մէջ կը գտնուի, երբ մօտերս նոր կառուցուած շէնքը փոխադրուի, Ապահովութեան Սնտուկը այդ մասը պիտի փոխադրուի ։ Ապահովութեան Սնտուկին արկղակալ կարգուեցաւ Երկրագործական պանքային պաշտօնեաներէն Մուսթաֆա Հագգը էֆէնտի ։

ԹԻՆՊԻԹՐԻ ՌԷԺԻՆ. — Առևտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ առևտրական Տնօրէն Սալիհ պէյ ներկայ պիտի գտնուի Թինպէքիի Ռէժիին բաժնետէրներու ընդհ. ժողովին, որ սեպտ. վերջերը պիտի գումարուի ։

ԻԶՄԻՐԻ ԹՈՒԶԵՐԸ. — Իզմիրի Առմոնիա յանձարէն թերթը կը գովէ Իզմիրի Թուզերը, իբր դեղ և իբր սնունդ ։ Կ'ըսէ թէ Քամինա անուն Սպանիացի մը Թուզը իբր Թոքախտի դարման հրատարակելով իր հիւանդներուն Թուզ կը կերցնէր ։ Եթէ չափազանցութիւն ալ ըլլայ այս, սա ստոյգ է որ չոր Թուզը կուրծքի հիւանդութեանց դէմ բուժիչ յատկութիւն մը ունի, ինչ որ հինէն ծանօթ ու գիտցուած բան մըն է ։ Հին ատեն Յոյները մեծ յարգ կ'ընծայէին Թուզին, և նոյն իսկ Սոլոն արգիլած էր Թուզին արտածումը ։ Հիբոկրատ կը յանձնարարէր ճաշէ և ընթրիքէ առաջ Թուզ ուտել ։ Զուլին և Կորթի մէջ Թուզը օգտակար է եղեր ։ Հին բժշկութիւնը կ'ըսէ եղեր թէ Թուզը երիկամունքի ուրալին և ուրիշ հիւանդութեանց դարման մըն է ։ Ամենէն ընտիր Թուզը կը հասնի Իզմիրէն ։ Այս Թուզին գլխաւոր սպառիչներն են Հիւսիսային Ամերիկա, Անգլիա, յետոյ կուգան Ֆրանսա, Գերմանիա, Իտալիա և Հոլանտա ։ Աւստրիա վար մնացած Թուզ գնելով խառնելու կը պատրաստէ անկէ ։ Իզմիրի Թուզերուն արտածումը տարուէ տարի կ'աւելնայ ։ 1876ին 6500000 քիլօ բերք կը ձեռք բերուած էր, այսօր արտածումները 20 միլիոն քիլօի կը հասնին 28 միլիոն ղրշ. արժողութեամբ ։ Թզենի մը կրնայ 250 տարի ապրիլ ։

** Պ. տը Ռօշիլտ, որ Իզմիր կը գտնուի, այցելեր է Թուզի պատրաստութեան գործարանները, հետաքրքրութեամբ դիտելով կատարուած աշխատութեան եղանակը ։ Պարոն տը Ռօշիլտ Իզմիրէն Սամսոն պիտի երթայ և անկէ ալ Հալէպ ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Պոլսոյ պատուական Ա. ատեանը շաբաթ մը բանտարկութեան, երեսուն ոսկի հատուցման և դատական ծախքերու վճարման դատապարտեց Ֆէնէր բնակող Յոյն փաստաբան մը Նուվանաքի էֆ. որ Իլէնի անուն ապաստանի մը պատիւը բանաձրած էր ։

ԱՆԵՐ ԵՒ ՓԵՍԱՅ. — Էյուպի սափրիչ մը Հիւսէյին ուսթա քանի մը ամիս առաջ իր աղջիկը կարգած էր Ալթունլաճ անուն երիտասարդի մը հետ ։ Վերջին օրերս լսելով որ տունին մէջ աէրը ապառած է, սափրիչ աներ-պապան կը յորդորէ իր աղջիկը որ ամուսնալուծման դատ բանայ էրկանը դէմ ։ Այսպէս, անցած շաբաթ առտու դատարան գացին անոնք. զոքանչը, հարսը և փեսան ։ Դատարանը քննութեան հարկ տեսնելով յետաձգեց գործը ։ Բայց ճամբան երբ անոնք. զոքանչը, հարսը կառք նստած կ'երթային Իպրահիմ կոխեց կառքին եղբերքը և դաշոյնը քաշելով վիրաւորեց սափրիչը ։ Կառապանը ուղեց միջամտել, բայց ան ալ բաժին ստացաւ ։ Այս յամառ փեսան ձերբակալուեցաւ ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Լէվանդ կ'ըսէ թէ յանդուգն աւազակութիւն մը տեղի ունեցած է Էօտէմիշի մէջ (Այտըն) ։ Տասնեակ մը չարագործներ բռնի մտնել ուզեցին Թօմշու-Բունար կայարանին դէմ բնակող հայ միջնորդի մը՝ Յակոբի տունը ։ Մարդը դուռը աղէկ մը գոցելէն և ապահովելէն ետք, սկսաւ դիմադրել աւազակներուն և հրացէն պարպել անոնց վրայ ։ Չարագործները յուսահատ սկսան իրենք ալ կրակել ։ Պայթման ձայներէն հասան ոստիկաններ և բազմաթիւ գիւղացիներ ։ Աւազակները ասոր տեսնելով փախան, բայց անոնցմէ երկուքը յետոյ ձերբակալուեցան ։

ԽԱԲԵԲԱՆԵՐՈՒՆ ԽԱԲԵԲԱՆԵՐԸ. — Իպրահիմ և Սալիհ անուն երկու հոգի իրենց զբաղում ըրած էին չուխայի կտորներ և անարժէք իրեղէններ ձեռքերնին բռնած հոս ու հոն Թափառիլ՝ պարզամիտներ խաբելու համար ։ Այսպէս ալ օր մը պտտելէն Պոլսոյ Պաքէ Բազարի կողմը՝ 20 ղրուշնոց ժամացոյց մը իբրև մեծարժէք առարկայ մը ծախելու նպատակով ։ Այս պահուն երկու հոգի, Զօլաք Մէհմէտ ու Շաքիր ժամացոյցը տեսնելով, արծաթ կարծեցին և որոշեցին զայն չորթել ։ Զօլաք Մէհմէտ գինը հարցուց. մէկ ոսկիէն սկսելով երեք մէճիտիէի իջաւ ։ Զօլաք ըսաւ թէ վրան յարմար դրամ չունենալով Թաւշանթաշէի մէջ պիտի վճարէ փոխարժէքը, որով չորսն ալ նոյն կողմերը սրճարան մը գացին ։ Իպրահիմ, Զօլաք Մէհմէտ ու Շաքիր սրճարան մտան. իսկ Սալիհ դուրսը մնաց ։ Մարդիկը պահ մը նստելէ ետքը նորէն դուրս ելան ։ Այդ միջոցին Զօլաք Մէհմէտ և Շաքիր սկսան հեռանալ տարբեր ուղղութեամբ. սակայն Իպրահիմ ու Սալիհ բռնեցին զանոնք ։ Զօլաք յայտարարեց թէ ո՛չ ժամացոյց առած է և ոչ ալ բանէ մը տեղեկութիւն ունի ։ Կռիւ մը ծագեցաւ և Շաքիր այդ միջոցին փախաւ ։ Ոստիկանութիւնը իմանալով եկաւ ալ ձերբակալեց ։ Զօլաք Մէհմէտի վրան խուզարկուեցաւ, սակայն բան մը չգտնուեցաւ. կ'երևայ թէ ժամացոյցը Շաքիրի քով մնացած էր ։ Ոստիկանութիւնը արդէն կը փնտռէր Իպրահիմը ու Սալիհը, որոնք, անցեալները, Իպիչ անուն մարդ մը խաբելով, պարզ քարով փոխկապի ասեղ մը մէկ ոսկի մէկ քառորդի ծախած էին՝ իբրև ադամանդազարդ ։ Այսպէս խաբեբաները ձերբակալուեցան ուրիշ խաբեբաներու մէկ խաբեբայութեամբ ։

ԴԻԱԿ. — Այսօր առտու Գասըմփաշա Մէօհիւրտարի եզերքէն գտնուեցաւ մարդու դիակ մը ։ Քննութեամբ հաստատուեցաւ թէ Լանկայի ձկնորսի մըն է, Նորիկ անուն, 35 տարեկան, որ անցեալ շաբթուան փոթորիկին պահուն խեղդուած էր ։

ԱԼՊԵՐԴԻ ԴԱՏԸ. — Միլանի նշանաւոր փաստաբաններէն մարքի Բամբէճի Պոլիս եկաւ պաշտպանութիւնը ստանձնելու համար Մ. Ալպերդի, որուն դատավարութիւնը պիտի կատարուի Բշ.ի օր իտալական հիւպատոսարանի դատարանին առջև ։ Յայտնի է թէ Մ. Ալպէրդիի կինը անձնասպան եղած էր, և էրիկը ամբաստանուած է թէ պատճառ եղած է այդ անձնասպանութեան ։

ՎԱՅՐԱԳ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Բիւյիւք Չէքմէճէի շրջակայ Գավա գիւղին Եմին պէյ ագարակին անասնապահներէն Իսմայիլ ու Խալիլ, արտի խնդրոյ մը համար կռիւի բռնուեցան ։ Կռիւը սաստկանալով Խալիլ հրացանը քաշեց ու կրակ բրաւ Իսմայիլի վրայ, որ երեսէն ծանրապէս վիրաւորուելով գետին ինկաւ ։ Խալիլ ռէվոլվէրը հանեց, երկու անգամ նորէն կրակ բրաւ վիրաւորին վրայ և վերջապէս սպաննեց զայն ։ Ոճրագործը փախաւ, սակայն ոստիկանութիւնը ամէն կողմ խուզարկութիւն կը կատարէ զայն ձերբակալելու համար ։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ. — Նիկոմիդիոյ մէջ ծանօթ փեշտամալ Ցարութիւն էֆէնտի Կոստաճեան կիրակի գիշեր ժամը 1ին երբ Տքտ. Աֆմասեան էֆ.ի տունը գացած էր, դուրս ելլելու միջոցին յարձակում կը կրէ երեք չարագործներէ, որոնք գիշերուան մթութենէն և անձրևէն օգտուիլ ուզած էին, սակայն Ցարութիւն էֆ. անվախ կը դիմադրէ անոնց և կը յաջողի օձիքը ազատել ։ Նոյն միջոցին ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով կը յաջողի ձերբակալել չարագործներէն երկուքը, որ մթութեան պատճառաւ ջրալից փոս մը ինկած էին ։ Ձերբակալեալները քանի մը վաղեմի չարագործներ էին ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Բերայի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Սիւրո, Նաաքիմ Մանոլ և Սթէֆօ անուն անձերը, որոնք Թարլա Պաշի, Թագսիմի, Այնալը Չէշմէի ու Գուլէօղլուի կողմերը կատարուած գողութեանց հեղինակներն են ։

** Թուլմի(?) փաճաուական Խուրասանեան էֆէնտի ամարանոց գացած էր ։ Նախընթաց օր Բերա իր տունը երթալուն տանն(?) մէջ գողութիւն մը տեսաւ, խնդրոյ առարկայ գողերը խուզարկեց, սակայն կողոպտուած բան մը չգտաւ ։ Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն կը կատարէ գողերը գտնելու համար ։

ԹԱՏՐՈՆ

Այս գիշեր ժամը 2½ին Սկիւտար, Պաղլար Պաշիի Թատրոնին մէջ Մինակեան էֆ.ի Թատերախումբին կողմէ պիտի ներկայացուի Բարիզի աղէտները 7 արար, խիստ հետաքրքրաշարժ Թատերախաղը ։ Ջաւէշտ 1 արար. Սկիւտարի Թատրասէր հասարակութիւնը այս գիշեր կոչտ ու կուշ պիտի վայելէ ճշմարիտ հաճոյք մը ։

** Վաղը գիշեր Հասան էֆ.ի Թատերախումբին կողմէ նոյն Թատրոնին մէջ պիտի ներկայացուի Ֆաքիր Զաւաճըրճըլար անուն խիստ ծիծաղաշարժ Թատերախաղը ։ Նմանապէս Բիւյիւք Իսմայիլ էֆ.ի օրթա օյունըն 30 հոգիէ բաղկացած խումբը պիտի ներկայացնէ Սէրխօշ հիլլէ Թատերախաղը ։

Ուրեմն վաղը գիշեր Սկիւտարի Թատրոնը թող դիմեն Թատերասէրներ, ուր ճշմարիտ հաճոյք մը պիտի վայելեն ։

** Այս գիշեր ժամը 2½ին Եէնի Մահալլէի Հաճի Միսաքի Թատրոնին մէջ պիտի ներկայացուի գըռմըզը բէաի մէյխանէսի, խիստ հետաքրքրաշարժ Թատերախաղը, ի նպաստ նոյն Թատրոնին փարձօնեալ Հաճի Միսաք աղայի ։

«ՇՈՂԻԿ» ՏՂՈՑ ԵՒ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍ

ԹԻՒ 16

Ծաղիկի այսօրուան թիւը հրատարակուեցաւ շահեկան բովանդակութեամբ ։ Յօդուածներ ունին՝

1. Թափած կաթը (Պատկերով ոտանաւոր). — ԱՂԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ.
2. Առևտրական ստախօսութիւն (Գերմաներէնէ). — Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ։
3. Գաւառի պատմութիւն. — ՎԱՀԱՆ ԹՕԹՈՎԵՆՑ ։
4. Դպրոցի մուտք. — ՄԱՐՄՕԹԷԼ ։
5. Առանց ա.ի գրութիւններ. — Յուշեր. — ՌՈՒԲԷՆԱ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ։

Ցիսուսի ճո եւ մը. — ՀԱՅԿ ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ։

Նեւտոնի ծունը. — ԶԱՊԷԼ ԴԱԻԹԵԱՆ ։

6. Պզտիկ բարի տղան (Թերթօն, վերջ). — ՏԵՐՈՒԿ ՀԱՆԻՆ ։
7. Վտանգաւոր խաղ (շատ պզտիկներուն համար) ։

Հանելուկ, հաշուական հարցում, եայլն ։

Բաժնեգինն է տարեկան 30 ղրշ. Հասցէ, Ղալաթիա, Թուրքուլու խան Սագուեան տպարան ։

Գինն է 20 փարա

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՈՐ ՊԱՅՔԱՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՃԱՊՈՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

ԼՈՆՏՈՆ 12 Սեպտ. — Վանքուվէրէն կը հեռագրուի թէ տեղային իշխանութիւնք ամենախիստ միջոցներ ձեռք կ'առնեն ազդուապէս պաշտպանելու համար Ճաբոնցիները ժողովուրդին խժդժութիւններուն դէմ, և ոստիկանութիւնը արգիլեց Ճաբոնցիներուն վրայ փորձուած նոր յարձակում մը ։ Անգլիական և Ճաբոնական Արտաքին գործոց նախարարութիւնները կարծիքներ փոխանակեցին Վանքուվէրի դէպքերուն վրայ, որոշելու համար թէ ի՛նչ պէտք է ընել, երբ հակաճաբոնական շարժումը Հիւսիսային Ամերիկայէն անցնի Աւստրալիա, որ հակաճաբոնական ձգտումներ ցոյց կուտայ ։

— Թօքիօյէն կը հեռագրուի թէ Ճաբոնցի նախկին բազմաթիւ զինուորներ Մէքսիկա կուգան, կասկած կայ թէ լրտես են ։ Ուաշինկթընի կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ սահմանագլուխին վրայ, արգիլելու համար Ճաբոնցիներու գաղթումը հիւսիսային Ամերիկա ։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Մոլայեան նախարարը Նիվա հասաւ մեկնեցաւ Համպուրգ, ուր կը գտնուի Կայս. ընտանիքը ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Ֆրանց Եոզէֆ Կայսր ծովակալ Իճուրին տուաւ Երկաթեայ Թագ պատուանշանին Ա. կարգը, և ուրիշ պատուանշաններ՝ Ճաբոնցի միւս պաշտօնեաներուն ։ Ճաբոնցի հիւրերը մեկնեցան Պրիւքսէլ ։

— Մ. Իսվոլսքիի տեսակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ Անգլեռուս դաշնագիրը կը վերաբերի Մ. Ասիական խնդիրներու, մասնաւորապէս Աֆղանեան և Թիպէթեան հարցերու ։ Մ. Իսվոլսքի Քարլսպատի մէջ յայտարարեց Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի թղթակցին թէ չի կարծեր որ Զարը և Էտուարտ Թագաւոր պիտի տեսակցին իրարու հետ ։

ԲԵՌԼԻՆ. — Չինական զօրքերը յաղթեցին ըմբոստներուն Հինկ Շոու մէջ 100 հոգի սպաննեցին և 20 հոգի գերի վարեցին ։

ԲԵՇՏԱ. — Մաճառ Հեռագրական Գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Վիլհէլմ Կայսր և Ալֆոնսօ Թագաւորը Սեպտ.ի վերջերը իրարու պիտի հանդիպին Արհիդուքս Ֆրէտրիկի Հունգարիոյ մէջ ունեցած դղեակը, և մէկ քանի օր միասին պիտի անցընեն ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Քոլերայի 18 նոր դէպք պատահեցաւ Նիժնի Նովկորոտի մէջ 4՝ Սմոլենսքի, Եարոսլաւի, Սարաթով, 13՝ Զարիցինի մէջ ։

ՊՈՒՔՐԷՇ. — Ռումանիոյ Ազգային Պանքան զեղչի սակը 6%ի բարձրացուց ։

ԲԱՐԻԶ. — Մոնդէ Քարլոյի ոճրին հեղինակ Կուլտ կ'ամբաստանէ իր կինը իբր մեղսակից Տիկին Լըվմէի սպանման գործին ։

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ. — Այսօր տեղի ունեցած հաշուեյարդարութեան հետևանքով բամպակի գինը մեծապէս ինկաւ և փակուեցաւ 6.46ի ։

ԲԱՐԻԶ. — Օտար հրապարակներու լաւագոյն տրամադրութիւնները և մանաւանդ դրամական ձգտումին թուլնալը Լոնտոնի մէջ՝ ուր հաշուեյարդարութիւնը դիւրաւ կատարուեցաւ, Սակարանի բացումէն իսկ պատճառ եղան մեծաքանակ գնումներուն, Հիւսիս-Աֆրիկեան լաւագոյն լուրերուն վրայ ֆրանս. Ռանդը բարձրացաւ 94.80ի. միջազգային թուղթերը ամուր են, մանաւանդ Օսմ., Սպանիական և Ռուս թուղթերը ։ Պանքաներու թուղթերն ալ ամուր բռնուեցան. Քրէտի Լիոնէ 1180 և Օսմ. Պանքա 636 ։ Ռիօ Թինթօ հանգիստ է և 15 ֆր. շահելով բարձրացաւ 1824ի, Պոլիս Քարա Այտընի և Լաւեիոմ ամուր ։ Լոնտոնի սակարանէն եկած լուրերն աղէկ էին ։ Անգլիական քոնսոլիտէն բարձրացաւ թեթևապէս ։ Փակումը կատարուեցաւ ամենաբարձր գիներով ։

ՊՈԼՍՈՅ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐԸ
ԵՒ
ԱՆՈՆՑ ԴԱՐՄԱՆԱԿԱՆ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ընդհանուր առմամբ պէտք կրնանք ըսել թէ Պոլիս բաղդատմամբ շատ մը տեղերու առողջարար և ճոխ գիւղագնացական վայրերով օժտուած քաղաքներէն մին է. նկատի առնելով անոր գեղատեսիլ ամարանոցներուն ու ծովեզերեայ ապարանքներուն հոգեզմայլ տեսարանները իրաւամբ կրնայ ըսուիլ թէ Կոստանդնուպոլիս Villa-ներու քաղաքն է։ Ցաւօրէնակ է որ եւրոպական օտար քաղաքներու վրայ կը հիանանք առանց երբեք զանոնք տեսած ըլլալու մի միայն անոնց արուեստական գեղեցկութիւնները լսած ըլլալով, մինչդեռ չենք վարժուած հոս մեր աչքին տակ գտնուած բնական երկնատուր սքանչելիութիւնները դիտել և անոնցմէ օգտուելու ջանալ։ Օսմանեան այս աննախնթացալ մայրաքաղաքը բժշկական, առողջական և զբօսական տեսակէտներով այնքան այլազան ու հեշտաւէտ օդափոխական վայրեր կը պարունակէ որ ոչ մէկ եւրոպական մայրաքաղաքի հետ կրնայ բաղդատութեան դրուիլ։ Մեծ մայրաքաղաքը ծովերու, գետերու, լեռներու, դաշտերու և ձորերու հետ ունեցած սերտ մերձաւորութեամբ համայն աշխարհիս վրայ գրաւած եզական դիրքով բնութեան մէկ գերահրաշ և թանկագին գոհարը համարուած է։ Մեր քաղաքին չքնաղ կլիմային այլազան երանգները ի վիճակի են գոհացնել տալու համբուրթեան օդափոխութեան և կլիմայական բոլոր պէտքերուն։ Եւրոպական կամ ամերիկեան շատ մը քաղաքներուն մէջ եղածին պէս մենք ստիպուած չենք գիւղագնացական պարզ տեղւոյ մը ընտրութեան համար փարսախներով հեռու տեղեր երթալ։ Մի միայն ծովերու լայնարձակ դրացնութիւնը և ըմպելի ջուրերուն գերընտիր տեսակներուն գոյութիւնը բնութեան բացառիկ շնորհներն են ժողովուրդին նկատմամբ։ Կոստանդնուպոլիս ամէն խառնուածքի և ամէն տեսակ հիւանդութիւններու պատշաճ այլազան հեշտաւէտ վայրեր կը պարունակէ իր չքնաղ ծոցին մէջ. բաւ է որ հասարակութիւնը անոնցմէ օգտուիլ գիտնայ։ Բնութենէն եզականօրէն վարձատրուած մեր քաղաքը իր հեշտատեսիլ և կենսապարար տեսարաններով կրնայ յաջողապէս տալ ամարանոցի կեանքին սիրահար ամէն բծախնդիր և ճաշակաւոր անհատի։

Պոլսոյ օդափոխական վայրերուն ամփոփ և հակիրճ դասակարգութիւնը ընելու համար հարկ է նկատի առնել նոյն տեղերուն կարգ մը կլիմայական առանձնայատկութիւնները։ Տեղւոյ մը առողջապահական և դարմանական արժէքները կը բնորոշուին նախ անոր կլիմային մեր կազմուածքին վրայ ունեցած ընդհանուր ներգործութեամբ և յետոյ նոյն վայրին տեղագրական դիրքով։ Առաջին պայմանին համեմատ կլիմաները կ'ըլլան զօրացուցիչ, գրգռիչ կամ ամոքիչ. իսկ երկրորդին համեմատ՝ ծովեզրային, բարձրադիր կամ դաշտային։ Զօրացուցիչ կլիմաներ են օրինակի համար Եէնի-Մահալլէ, Պէօյիւքտէրէ, Սթէնիա, Էմիրկէն, Պէպէք, Գուրու-Չէշմէ, Փաշա Պաղչէսի, Քէօրֆէզ, Անատոլը Հիսարը, Վանիքէօյիւ, Պէյլէրպէյի, որոնց ներգործութեամբ մեր մարմնոյ ընդհանուր տնտեսութեան ոյժի քանակը կ'աւելնայ, ջղերները կը զօրանան, ամնդառութիւնը նոր գործունէութիւն մը կը ստանայ, արիւնը կը հարստանայ կարմիր գնդիկներով եւն.։ Ահա նմանօրինակ պէտքեր զգացողները այսպիսի տեղեր դիմելու են։ Գրգռիչ կ'ըսուի այն վայրերու ազդեցութեան, որուն նպատակն է գործունէութեան երագաւորում առաջ բերել արեան շրջանի կամ ջղային դրութեանց նման կենսական պաշտօններու վրայ։ Նմանօրինակ ներգործութեանց պէտք ունեցողները պէտք է դիմեն Րումէլի-Գավաղը, Քիրեճ-Պուռնը, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Րումէլի Հիսար, Արնաւուտքէօյ, Քանլըճա, Գանտիլլի։ Ամոքիչ բնութիւն ունին Մոտա, Գատըքէօյ, Հայտար-Փաշա, Ջէնկէլքէօյ, Պէյքօզ, ուր օդափոխութեան երթալու են զանազան ցաւեր, անհանգստութիւններ ունեցող և կամ ջղային գրգռականութեանց ենթակայ անձինք. յիշեալ վայրերուն ազդեցութեամբ ամէնը միասին կ'ամոքին և կը հանդարտին։ Իսկ Մեծ-Կղզի, Հէյպէլի, Գրնալը, Բէնտիք, Գարթալ, Ճատըր-Պոսթանը միանգամայն զօրացուցիչ և ամոքիչ են։

Ասոնք ամէնքն ալ տեղագրապէս ծովեզրային գիւղավայրեր են. ընդհանուր կերպով խօսելով առ հասարակ այս վայրերուն յարմար խառնուածքները ջղային տրամադրութիւններն են որոնց ենթակայ անձինք չեն կրնար հանդուրժել ծովեզերքէն բարձր վայրերու օդերուն։ Նմանապէս անարիւնութիւն, ապաքինութեան վիճակներ, թոքային ուռականութեան տրամադրութիւն կամ սկըզբնաւորութիւն, թոքային զանազան ախտեր, անդամալուծումներ, իջուածքներ, ջղային մարսողական հիւանդութիւններ, նէօրասթէնի և մասնաւորապէս խոյլ (սըրաճա) ոսկորի հիւանդութիւն ունեցողները այսպիսի ծովեզերեայ տեղեր երթալու են. ասոնցմէ մասնայատուկ վայրի մը ընտրութիւնը այլեւս հիւանդին մարմնական տրամադրութիւններէն կախում պիտի ունենայ ինչ որ պիտի հաստատուի բժշկական քննութեամբ և խորհրդակցութեամբ։ Իսկ անկարողութիւն, սրտի հիւանդութիւններ, պլնդերակութիւն. թոքային ուռականութեան երրորդ շրջան (խոռոչներու կազմութիւն) իսթէրիի հոգեկան գրգռումներ, ող-ջղային սաստիկ ծանր հիւանդութիւններ, ծովեզրային կլիմաներու և վայրերու անյարմար են։

Պարունակած տենդ (սըթմա)ին անպատեհութեան և իր գետնին միշտ փոշի կազմելու տրամադրութեան պատճառաւ Մաքրիքէօյը չի կրնար օդափոխութեան վայր համարուիլ։

Ասոնք բարձրադիր վայրերը։ Տեղագրական այս կարգին մէջ կը գտնուին Եազաճըք (300)(*), Բըւըքլը 174) Պուլկուրլու (160), Եալընըզ Սէրվի (150), Համիտիէ Բէօյիւ (125), Շիշլի (112), Աճը Պատէմ (60), Նուհ Գուլեսու, Պաղլար Պաշը և Վօսփորի բարձրադիր տեղերը։ Ասոնց ընդհանուր առողջական ներգործութիւնը զօրացուցիչ է, որով այս տեսակ վայրերը ընդհանրապէս աւշային (լէնֆաթիք) խառնուածք ունեցողներուն յանձնարարելի են. կազմուածքութեան մէկ կամ մէկ քանի դրութեանց անկարողութիւններուն, քաղաքին մէջ միշտ ապականեալ օդով շրջապատուածներուն զանազան յոգնութիւններէ ծագած դժուարամարսութիւններուն և արեան թթուածին ստանալուն արգելք եղող ամէն խոչընդոտներուն դէմ նմանօրինակ վայրերը խիստ օգտակար են։ Ընդհանուր անկարողութիւն, անարիւնութիւն, տենդ, ջղային տկարութիւն, անքնութիւն, ուղեղային յոգնութիւն, դժուարաշնչութիւն, թոքէ (պասուր) և նմանօրինակ ախտեր ունեցողները այսպիսի տեղեր դիմելու են։ Այս բարձրադիր վայրերէն Համիտիէ քէօյ, Շիշլի, Եալընըզ Սէրվի ամէն կողմերէ հովերու նշաւակ և միեւնոյն ատեն գրգռիչ բնութիւն ունենալուն ջղային և արեան շրջանի դրութեանց կողմէն խիստ զգայուն, դիւրագրգիռ նաև ծայրայեղ տկարակազմ անձերուն և խոր ծերութեան մէջ գտնուողներուն բնաւ տրամադրելի և յարմար չեն, ուստի այսպիսիներ իրենց կազմուածքին բերմամբ ի վիճակի չեն դիմագրաւելու նմանօրինակ տեղերու մթնոլորտական փոփոխումներուն։

Անցնինք դաշտային վայրերուն։ Ասոնք ալ Պոլսոյ կարեւոր և հաճելի օդափոխութեան վայրերը կը կազմեն. Գըզըլ Թօփրաք, Գուրպաղալը, Քուչուք Տիլի, Ֆէնէր Եօլու, Կէօզ Թէփէ, Էրէնքէօյ, որոնց մօտերը հանդիպակաց լեռներ և անտառներ չգտնուելուն ամէն կողմէ փչող հովերուն ենթակայ են. արեւակին ազդեցութիւնը իր մեծ ծաղոյն աստիճանին է. առողջական ներգործութիւնները զօրացուցիչ և ամոքիչ ալ գրգռիչ է. օդափոխութեան շատ ընդունակ վայրեր են, գլխաւոր անպատեհութիւններն մժղուկներու գոյութիւնն է. տուներուն և բնակավայրերուն աստիճանական խուտացումը և պարտէզներուն ու այգիներուն պատճառաւ հողերուն նկատմամբ կատարուած մշակական գործողութիւններն ալ կրնան աստիճան մը անպատեհութեանց կարգը դասուիլ։ Թէեւ այս վայրերուն մօտ գտնուող Այտընլը, Պաշը Պէօյիւք, Պէօյիւք Էրէն Քէօյիւի նման խիստ առողջարար օդ ունեցող պատուական ամառնավայրեր կան, բայց ժողովուրդը չկրնար պէտք եղածին պէս անոնցմէ օգտուիլ հաղորդակցութեանց չգոյութեան պատճառաւ։ Պոլսոյ այս դաշտավայրերուն օդերը հեշտ և սփոփարար ջուրերն ալ ջինջ, մաքուր և ճոխ են. առինքնային և մաղձային խառնուածք ունեցողներուն շատ տրամադիր են, մասնաւորաբար շնչառական խողովակի գրգռիչ հիւանդութեանց ենթակայ եղողներուն, խաչափողի ախտերուն, ուռականաւորներուն, ջղային գրգռականութեամբ օժանդակուած ախտավիճակներուն այսպիսի վայրեր կը յանձնարարուին։ Յիշեալ դաշտային գիւղավայրից բլրային տեղերուն և անտառներուն մերձաւորութեանց քով շատ լաւ սէնաթօրիոմներ(*) կրնան հաստատուիլ։ Սրտի հիւանդութիւն և սնդերակութիւն ունեցողներուն նոյնպէս դաշտային վայրերը յանձնարարելի են։ Իշխանաց կղզիներուն օդին գալով, կը մղուինք ծովային կլիմային ուսումնասիրութեան։ Գրութեանս սկիզբը ծովերուն ներկայութիւնը բացառիկ պարգեւ մը նկատեցի Պոլսոյ ազգաբնակութեան համար, արդարեւ ծովուն օդը խիստ մեծ բարերար ազդեցութիւն մը ունի մեր կազմուածքութեան վրայ. գիտուններ ասոր իբրեւ պատճառ ցոյց կուտան նոյն մթնոլորտին մաքրութիւնը և մասնաւորաբար անոր պարունակած նատրի քլօրուկի (ծովային աղ) ամենամեծ քանակութիւնը։ Նատրի քլօրուկը իբրեւ կազդուրիչ և զօրացուցիչ շատ մեծ դեր կը խաղայ մեր գործարանաւորութեան մէջ, անդառական խողովակին միջոցաւ ներմուծուելով. իսկ շնչառական խողովակին շնորհիւ ալ մըտնելի զօրեղ արդիւնքներ կրնայ տալ։ Այսպէս ծովային կլիմաներու մէջ կատարուած օդափոխութիւնները և ծովային լոգանքները շատ կուռ ներգործութիւն մը ունին հիւանդներուն վրայ։ Ահա Իշխանաց կղզիներուն կլիման Պէօյիւք Ատա, Հէյպէլի, Գընալը, Պուրկազ ըստ բաւական կրնան գոհացնել նմանօրինակ պահանջները մէջ զգացուած պէտքը։ Հնամենի թոքամաշկատապ (բլէօրէզի քրօնիք), թոքամաշկերուն մէջ թափանցի հաւաքում, հնամենի ցնցղատապ (պրօնշիթ քրօնիք), խոյլ, արիւն թքնող ուռականաւոր, ջղային անքնութիւններ եւն. կղզիներուն մէջ կատարուած օդափոխութիւններու պէտք ունին։ Թէեւ այս ախտերուն համար զուտ ծովային ճամբորդութիւններու հարկը կը չէզոքուի սակայն ասոր գործադրութիւնն ալ խիստ պարարտ քսակներու կրնայ յարմարիլ։ Ցաւօք ջացեալ տարիք, խոր անկարողութիւն, յամառ դժուարամարսութիւններ հակառակ են ծովային կլիմաներուն։

* *

Կոստանդնուպոլսոյ օդափոխական վայրերուն վրայ այս ընդհանուր տեսութիւնները ուսումնասիրելէ վերջ նպատակայարմար պիտի ըլլայ անշուշտ որոշել նաև ընկերութեան մէջ ամէնէն շատ խօսուած ու տարածուած հիւանդութիւններուն և անհանգստութիւններուն մասնայատուկ գիւղագնացական վայրերը։

Պոլսոյ մթնոլորտին և տեղագրական դիրքին առաւելութիւնը հոն է որ առողջական ամէն կլիմաներուն համապատասխան այլազան օդափոխական վայրեր կը պարունակէ իր մէջ. իբր թերութիւն եթէ նկատելի պարագայ մը կայ այն ալ քաղաքին ընդհանուր կլիմային քիչ մը խոնաւ ըլլալն է. զուտ չոր վայր մը գտնել անկարելի է հոս, այս պատճառաւ մասնաւորապէս երիկամունքի (պէօվրէկ) հիւանդութիւն ունեցողներուն շատ դժուար է նպատակայարմար տեղ մը գտնել որովհետեւ այսպիսի հիւանդներ մորթին առաւելագոյն գործունէութեան կը կարօտին ինչ որ կ'ապահովուի քրտինքի մշտակայ արտածորմամբ. խոնաւութիւնը այս պաշտօնին արգելք կ'ըլլայ, այս պատճառաւ հարկ եղած պարագային համեմատաբար նըւազ խոնաւ տեղեր պիտի ընտրենք իբրեւ օդափոխավայր, օրինակի համար Աճը-պատէմ, Նուհ-Գույուսը, Թօփխանէլի օղլու, Պաղլար-Պաշը։ Սպիտակամիզութիւն (ալպիւմին ունեցող) և պրայթի հիւանդութեանց ենթակայ եղողները այստեղերը թող դիմեն. ասոնց համար ծովեզերքները բնաւ յարմար չեն։

Ուրիշ բոլոր ախտերու համար Պոլիս միշտ գերընտիր տեղեր կը պարունակէ իր ծոցին մէջ։ Այսպէս. խոյլ (սըրաճա) ունեցողներուն Մալթէփէ, Գարթալ, Կղզիներ կը յանձնարարուի. ծովեզերքները խիստ օգտակար են։ Դժուարամարսութիւն՝ Հիսարէն վեր եւրոպական եզերքի գիւղերը։ Շաքարախտ (տիապէթ)՝ Վօսփորի ամբողջ գիւղերը։ Յօդացաւ՝ (ռըմաթիզմա) Աճը-Պատէմ, Գուչու-Եօլու. Նուհ-Գույուսը, Թօփխանէլի օղլու, այսպիսի հիւանդներուն խոնաւ տեղեր վնասակար են, հետեւաբար ծովեզերքներէն միշտ խորշիլ։ Մշտակայ փորքշուք ունեցողներուն (անթէրիթ քրօնիք) Բըւըքլը Եալընըզ-Սէրվի, Պուլկուրլու, Եազաճըք, Համիտիէ-Բէօյիւ, մանաւանդ եթէ աղեաց մէջ վէրքեր գոյացած են անհրաժեշտ են նմանօրինակ վայրեր։ Հազի (պրօնշիթ) ենթականերուն օդափոխական վայրեր որոշելու համար պէտք է նկատողութեան առնել ախտին բնութիւնը. խոնաւ հազ ունեցողին (այսինքն պալղամով հազացողին) Էրէնքէօյ, իսկ չոր հազ ունեցողին Քուչուք Տիլի, Մոտա։ Ախտադարձներուն (միշտ մէրապի և ձանձրոյթի ենթակայ) Սարը Եար, Հիսարներ, Կղզիներ, Շիշլի և նմանօրինակ գեղեցկատեսիլ վայրեր։ Իսթէրիի ենթականերուն դաշտային վայրեր յարմար են, Էրէն-Քէօյ, Պոստանճը, Կէօզ-Թէփէ. այս հիւանդութեան մէջ մկանանց կծկումներու ենթակայ եղողները միշտ խուսափելու են լեռնային և բարձր վայրերէ որովհետեւ նմանօրինակ դիրքեր նոպաներուն վերադարձը կը դիւրացնեն։ Ջղային հիւանդութիւններու մէջ ծովեզերքներէ խուսափում և բարձր տեղերու ընտրութիւն. ուղեղային գրգռութեան ենթակայ չեղող անձինք լեռնավայրեր կրնան բնակիլ. մսային յոգնութեանց ենթականերուն Նուհ-Գույուսը, Պաղլար-Պաշը, Քիւփիւճէ, Աճը-Պատէմ։ Ջղացաւեր (սըզը) ունեցողներուն ծովեզրներէն հեռու վայրեր կը թելադրուին։ Ցօդացաւ և յօդատապի (կութ) ջղացաւերուն համար Կէօզ-Թէփէ, Էրէն-Քէօյ, Գոզ-Եաթաղը։ Նեօրասթէնիքներուն ծովային և բարձրադիր վայրեր, Գըլըքլը, Համիտիէ-Քէօյիւ և և կամ գեղեցկատեսիլ գիւղեր, օրինակի համար Եազաճըք, Լիպատէ, Եալընըզ-Սէրվի, Նուհ-Գույուսը։ Այս հիւանդութենէն բռնուողներուն գերեզմանատուն եւն, պարունակող տխրատեսիլ վայրեր շատ դէշ կ'ազդեն ինչպէս Զիֆթէ-Ճէվիզլէր, Եօղուրթճը, Աճը-Պատէմ եւն. որոնք անյարմար են։ Թոքախտ և ջերմամիզութիւն՝ հեշտ և հաւասար կլիմաներ կը պահանջեն, խիստ ցուրտ և խիստ տաք գիւղավայրեր անպատշաճ են. հետեւաբար առհասարակ ախտագիտեան ախտերէ վարակուածներուն Պաղլար-Պաշը, Նուհ-Գույուսի նման վայրեր կը յանձնարարուին։ Զափազանց գիրութիւն ունեցողներուն լեռնավայրերու օդափոխութիւնը կը թելադրուի։ Դաշտանի (աատէթ) խանգարման պարագային եթէ հոսումը չափազանցուած է միջակ լեռնավայրեր, օրինակի համար Պաղլար-Պաշը, Նուհ-Գույուսը. եթէ նուազած է և կամ բոլորովին կտրած՝ ծովեզերեայ վայրեր կը յանձնարարուին։ Առհասարակ հիւանդութեանց ապաքինման շրջանին դէպի Էրէն-քէօյ, Պէյլէր-պէյի, Ջէնկէլ-քէօյ, Վանի-քէօյ, Փաշա-Պաղչէ, Էմիրկէն կատարուած օդափոխութիւնները նըպաստաւոր են։ Անարիւնութիւն ունեցողներուն և ոյժէ անկար գտնուողներուն Վօսփորի մէջ մինչեւ Հիսար եւրոպական եզերք և Անատոլըի եզերքը Գանտիլլի։ Իսկ ուռականաւորներուն (մեր սխալ կերպով թոքախտ ըսածը) ներուն համար խնդիրը շատ կնճռոտ և բարդ է որովհետեւ օդափոխութեան վայրին ընտրութիւնը ախտին շրջաններուն և անոր կատարած աւերներուն համեմատ կ'որոշուի. օրինակի համար ուռականութեան տրամադրութիւն կամ սկըզբնաւորութիւն ունեցողներուն ծովեզերեայ վայրեր Մոտա, Գատը-գիւղ, Պէյքօզ և Կղզիները. երկրորդ շրջանին մէջ միջակ լեռնավայրեր, Պաղլար-Պաշը, Նուհ-Գույուսը, Այտընլը եւն. երրորդ շրջանին եթէ գոյացած խոռոչը խիստ մեծ է և ախտին աւերը շատ՝ բնաւ ներելի չէ բարձրադիր վայրերու բնակութիւնը, իսկ եթէ խոռոչը փոքր է և միայն մէկ թոքին մէջ յառաջ եկած այն ժամանակ բաղդատաբար կը թելադրուի նմանօրինակ տեղերու օդափոխութիւնը։

Վերջապէս օդափոխութեան հարցը շատ կարեւոր է և կենսական, ըլլայ այն բժշկական կամ առողջական տեսակէտներով։ Անձերուն ժառանգական տրամադրութիւնները, խառնուածքները, հոգեբանական տրամադրութիւնները մեծ դեր կը խաղան նպատակայարմար ամարանոցի մը ընտրութեան մէջ. հետեւաբար բժիշկին խորհուրդը և քննութիւնը ամէն պարագայի մէջ անհրաժեշտ դատուած է։ Այս խնդրի մասին բազմակողմանի և մասնագիտական ուսումնասիրութիւններու հրատարակութիւնը շատ փափաքելի է, մանաւանդ Պոլսոյ օդափոխական վայրերուն գիտական և ճշգրիտ ուսումնասիրութիւնները առաջացման բժիշկներուն հետախուզութեան շահագրգիռ նիւթեր կը պարունակեն. այլ եւ այդ գործը անոնց կմնայ մեծաքերուն աշխատութեան ձգելու է, իմ նպատակս ժողովրդական գիտելիքներու կարգին հակիրճ և հարեւանցի ծանօթութիւններ տալ էր շեշտելու համար խնդրին շահագրգռութիւնը և կարեւորութիւնը քանի որ մեր երկրաչէն վիճակումին բարեբաստիկ գոհակալութենէն ի վեր Օսմանեան Մայրաքաղաքին ստացած հաղորդակցական հեշտութիւնները և յարաճուն դիւրութիւնները նպաստաւոր եղած են հասարակութեան մեծ դասակարգին դոյզն զոհողութեամբ ու ծախքով անխտիր վայելելու Պոլսոյ կենսապարար կլիմաները և հոգեզմայլ տեսարաններն ու վայրերը։

ՏՈՔԹ. ՄԱՆԱՍԷ Պ. ՉԷՎԻԿԵԱՆ
22 Օգոս. 1907
Բերա

(*) Ծովեզերքէն բարձրութիւնը մէթրօյի հաշւով։

(*) Ուռականաւորներու հիւանդարան։

ԼԻՍԷ ՖՐԱՆՍԷ
ՓԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿՆԱՅ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ Պ. Ժ. ՅՕՖ

Առեւտրական ուսմունք, պաշտօնական հաստատութեանց գրասենեակի գիտելիք, հայերէն և տաճկերէն լեզու. Բերայի դասերը պիտի սկսին 7/20 սեպտեմբերի. իսկ Գատըգիւղի մասնաճիւղինը 6/19ին նոյն ամսոյ։ 4—20

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ
ԱԶԳԱՅՆՈՑ ԲԱՐՁՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՓԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿՆԱՅ

Կ. Պոլիս, Գատըգիւղ. Մէօհիւրտար ճատտէսի
ԴՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Մասնագէտ ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու ձեռամբ, առողջական ուսմունքէ և գիտական անհրաժեշտ ծանօթութիւններէ զատ, հիմնական կերպով կաւանդուին Հայերէն, Օսմաներէն, Ֆրանսերէն, Անգլիերէն, և Գերմաներէն լեզուները՝ հանդերձ խօսելավարժութեամբ (բռաքիք), ինչպէս նաև Գծագրութիւն, Տնարարութիւն, Կար ու Ձեւ, Ասեղնագործութեան զանազան տեսակները (ձեռքով և մեքենայով), ձայնական և գործիական երաժշտութիւն, մասնաւորապէս Դաշնակ և Ջութակ։ Փիշերօթիկները կը վայելեն կատարեալ անուշ և ընտանեկան անթերի խնամք առողջապահիկ պայմաններու մէջ։

Բնակցութեան համար դիմել վարժարան առ Տեսուչն կամ առ Տեսուչին։ Մանրամասն տեղեկութիւն կարելի է ստանալ նաև, Գչ. Եչ. օրերը ժամը 5էն 9 դիմելով ի Գրատուն «ՓԱՐՈՍ», Մեծ Նոր խան, յարկ, Թիւ 55.

Աշակերտուհեաց վերամուտը պիտի ունենայ Սեպտ. 3 Բչ. օր։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ
9—15

«ՄԱՆԶՄԷԻ ԹԵՐԹՕՆԸ — 52 —

ԳՐԵՑ
ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՊԵՏԻԿ

ՎԱՅՐԱԳ ԿԻՆԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՄԱՐԱՆՈՅԻ ՈՃԻՐԸ

Ժ.

— Անհոգ եղիր, ազդեցութիւնը մահացու չպիտի ըլլայ, յարեց վայրագ կինը, մեր սակէց մեկնելէն անմիջապէս վերջը խելքը գլուխը պիտի գայ, այս աշխարհիս մէջ սատկ չահելու միջոցներուն վրայ խորհելու է, սատ՚կ կրկին սատկ. սակէ անդին ինչ կուզէ թող ըլլայ։

— Ահ, յարեց Բօյլին սարսռալով, վրաս մարմրուք կուգայ, կարծես վայրկենաբար պիտի մեռնիմ, ո՛հ այս ինչ ասկալի վիճակէ Աստուած իմ։

Սօֆի աչքերը խոշոր խոշոր բանալով։

— Հիմա այլ եւս վախնալու ժամանակը անցած է օրիո՛րդ, պոռաց բարկութեամբ, հիմա վախը մէկ կողմը թողլով ինծի օգնելու բարեացակամութիւնը ունեցիր։

— Ինչ տեսակ օգնութիւն կը պահանջէք ինէ, տիկի՛ն, յարեց։

— Անտրէան ննջասենեակ տանելու համար պէտք է ինծի օգնէք, նախ հագուստները հանենք և գիշերանոցը հագցնելէ ետք մահճակալին մէջ պառկեցնենք, անկէ վերջը միլիոնատէր Ամերիկացին թող խորհի ընելիքին վրայ։

— Օ՛ն ուրեմն, քաջ եղիր աղջի՛կս, առ ձեռքդ ինծի տուր նայիմ։

Երկու չարագործները իրենց անմեղ որսին ձեռքերէն և ոտքերէն բռնելով վերցուցին, սենեակէն դուրս ելան կամաց մը և նեղկուկ սանդուխէ մը վեր ելան, ուր կը գտնուէր ննջասենեակը, և հոն Անտրէայի հագուստները հանելով պառկեցուցին։

Սօֆի անմեղունակ զուարթը մահճակալին մէջ տեղաւորելէ յետոյ, սանդարամետական երեւոյթով մը սկսաւ անոր հանդարտ պառկուածքը դիտել, յետոյ Բօյլին դառնալով։

— Հիմա ամէն բան լմնցաւ, մինչեւ որ միլիոններու իշխանը գայ, աղջիկը թող մեկիկ մեկիկ քնանայ։

Բօյլին սարսռալի երեւոյթով մը։

— Շատ լաւ կըսէք, տիկին, յարեց, բայց Ամերիկացին երբ աղջիկը այս նզգայ վիճակին մէջ տեսնայ, ինչ նշանակութիւն պիտի տայ արդեօք։

— Իրաւ որ դուն խենթին մէկն ես եղեր, Բօյլին, չես գիտեր որ իմ վանդակիս մէջ ինկած թռչունը չի կրնար փախչիլ, ես ամէն տեսակ միջոցներ խորհած եմ, մէկ խօսքով Ամերիկացին կրնամ համոզել։ Հիմա վար իջնելով գիշերուան ճաշի պատրաստութիւնովը զբաղինք։

— Գիշերուան ճաշի ինչ պէտք կայ, հարցուց Բօյլին հետաքրքրութեամբ։

— Ամէն բան տեղն ի տեղը կարգադրած ըլլալու համար պէտք է ամէնապատուական ճաշ մը պատրաստենք, կրնայ ըլլար որ Ամերիկացին եկած ատեն խելքը գլուխը կըլլայ, անոր համար նախ կարեւոր է զայն լաւ մը գինովցնել. յաճախորդուհիներէս մէկ երկու աղջիկներ ալ հրաւիրած եմ, որոնք ճաշի միջոցին պիտի զուարճացնեն այդ խեղճուկ երիտասարդը։ Ամերիկացին եկած ատեն չպիտի ըսեմ Անտրէայի հոս ըլլալը, այլ կէս գիշերին՝ որոշեալ ժամուն պիտի յայտարարեմ թէ աղջիկը հոս է, այս պարագային մինչեւ Անտրէային կարծեցեալ ժամանումը կերուխումով ժամանակ պիտի անցնենք և այս կերպով միլիոնատէրը հարկաւ գինիի ազդեցութեան պիտի ենթարկուի։ Դուն գիտես որ ես կէս խորհող կիններէն չեմ, ճշմարիտ Եւայի թոռնուհին ըլլալու պատիւը ունիմ և ամենէն կատաղի ցեղերը անգամ թուացուցել ընելու համար ամէն տեսակ վարպետութիւն կը բանեցնեմ։

— Շա՛տ լաւ, յարեց Բօյլին, բայց ես չեմ ուզեր գիշերուան ճաշին ներկայ ըլլալ, կուզեմ որ զիս և ո՛չ մէկը տեսնէ։

— Դուն գիտես, պատասխանեց վայրագ կինը, կուզես մէջտեղ ելիր, կուզես պահուէ, միայն թէ ամէն վայրկեան պատրաստ գտնուելու ես տալիք հրամաններս անմիջապէս կատարելու։ Հիմա ժամը ութուկէսն է, օ՛ն ուրեմն միասին սեղանը զարդարենք՝ այնպէս որ բոլոր ներկայները հիանան նրբաճաշակութեանս վրայ։

Երկուքը միասին սեղանը զարդարելու ձեռնարկեցին, կէս ժամ վերջը ճաշարան յանձնարարուած համադամներն ալ բերուեցան, ուրկէ ետք հրաւիրեալ յօժուհիներու կառքերը հասան յաջորդաբար, որոնք հազարումէկ տեսակ թեթեւսոլիկ շարժուձեւերով ու անպարոյ խօսակցութիւններով, զիրար հրելով մտնելով, երեք երեք, գլուխ գլխի անպատկառ երեւոյթով վեր ելլէին սանդուխներէն։

Ճիշդ ժամը տասնին քառաձի չքեղ կառք մը կանգ առաւ ամարանոցի դրան առջեւ ու վայրկեան մը վերջ դըրան զանգակը իր սուր ձայնը հնչեցուց դալիճին մէջ, Սօֆի սրահակներուն բոլոր ուժովը վար վազեց և դուռը բանալով կատարեալ յարգանօք ներս հրամցուց նորեկը։

Հարկ չկայ ըսելու թէ եկողը Ամերիկացի միլիոնատէր Ճէյմս Պրաունն էր։

ԺԵ.

Ամերիկացին ներս մտած … ները իրարու կը խառնուէին … գլուխը չէր բնաւ և բառերը … լէին բերնէն։

Սօֆի այս վիճակին մէջ … երիտասարդը, ինքնիրեն։

— Ո՛հ, հիմակուընէ իսկ … տաքցուցերէ, խօսելու, քալելու … զամ կարողութիւն չէ մնացեր … վա՛յ խեղճ անիծածս, դուն այս վի… կէտ մէջ ինչպէս պիտի կարենաս … րութիւնդ իրականացնել։

Ճէյմսի այս աստիճան գինովութիւնը … ստացիւ անհամբերութեան կարիք է … վերագրել, որովհետեւ սպասուած վայրկեանը գտնելու անհամբերութեամբ … մղուած ինքզինքը գինիի … նած էր բոլորովին։

Սօֆի ամերիկացիին ձեռք … զայն սանդուխներէն վեր առաջնորդեց … քաշելով քաշքշելով, և ճաշարանին … կից սենեակը տարաւ, ուր Ճէյմս … նախօրին վրայ փռուեցաւ գզգզուած … վիճակի մը մէջ։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ